
Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:1

Jämställdheten i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:4 *Jämställdheten i Svenska kyrkan*. I skrivelsen ryms förutom statistiskt material även analys och en beskrivning av det löpande arbete som görs på nationell nivå för att främja jämställdhet. Utskottet uppskattar den återkommande rapporteringen över jämställdhets-situationen i Svenska kyrkan och riktar ett varmt tack till kyrkostyrelsen. Utskottet föreslår att KsSkr 2016:4 läggs till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga 2016 års jämställdhetsskrivelse till handlingarna.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2016:4 Jämställdheten i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att lägga 2016 års jämställdhetsskrivelse till handlingarna.

Bakgrund

I enlighet med ett ombudsmötesbeslut 1998 lämnar kyrkostyrelsen en gång under varje mandatperiod en redogörelse av jämställdheten inom Svenska kyrkan till kyrkomötet. Redovisningen ska ske vid en sådan tidpunkt att den kan få betydelse för nomineringarna inför nästföljande kyrkoval.

I årets skrivelse ingår statistiska uppgifter om könsfördelningen bland förtroendevalda och anställda inom Svenska kyrkan. I fråga om förtroendevalda på den nationella nivån redovisas även åldersfördelningen och i fråga om samtliga anställda även lönespridning och arbetstid, det vill säga hel- och deltid, samt timanställning. Vidare redovisas en analys av det statistiska materialet samt en beskrivning av det arbete som löpande bedrivs på den nationella nivån för att främja jämställdheten mellan kvinnor och män både i det nationella och i det internationella arbetet.

Avslutningsvis konstaterar kyrkostyrelsen att 31 procent av det totala antalet kyrkoherdar är kvinnor vid mätningstillfället, vilket innebär en procentuell ökning med 6 procent i jämförelse med tidigare redovisning. Likaså redovisas en betydande procentuell ökning av antalet kvinnor i arbetsledande komministerfunktion från 31 till 48 procent. I församlingsråden är det en övervikt av kvinnor, såväl i ordförande- som ledamotställning till skillnad från i kyrkofullmäktige och kyrkoråd där det i likhet med tidigare år finns en övervikt av antalet kvinnor som ledamöter och en övervikt av antalet män i ordförandeställning. På stiftsnivå finns fortfarande en övervikt av män i samtliga funktioner. Kyrkostyrelsen ser därför skäl att även i denna

skrivelse uppmärksamma nomineringsgrupperna på obalansen ur ett jämställdhetsperspektiv. Kyrkostyrelsen ser även en brist i biskopskollegiet ur jämställdhetsperspektiv som påverkar sammansättningen av Läronämnden.

Kyrkostyrelsen lyfter även frågan om arbetsrelaterad stress inom Svenska kyrkan och redovisar insatser för att söka lösningar i samarbete med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga 2016 års jämställdhetsskrivelse till handlingarna.

Utskottet anser att kyrkostyrelsens återkommande skrivelse om jämställdheten i Svenska kyrkan är en intressant redovisning som ger god inblick inom detta område. Utskottet uppskattar möjligheten att studera hur situationen utvecklats sedan föregående mätning. Det statistiska materialet, analysen och beskrivningen av det löpande arbete som bedrivs på den nationella nivån för att främja jämställdheten utgör ett användbart material som grund för de fortsatta strävandena för jämställdhet.

Utskottet har tagit del av skrivelsen i sin helhet och vill rikta ett varmt tack till kyrkostyrelsen för denna värdefulla presentation.

Uppsala den 30 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:2

Lärande och undervisning i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner 2016:40, 2016:46 och 2016:52. I motionerna lyfts olika aspekter av lärande och undervisning i Svenska kyrkan fram och de har det gemensamt att de vill att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram program eller strategi för de olika områdena.

Utskottet understryker att frågorna är mycket angelägna för kyrkan och bejakar intentionerna i dem. När det gäller motion 2016:40 anser utskottet att det material som finns ger tillräckligt med kunskap och underlag för reflektion i frågorna kring skapelsen och vårt ansvar. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2016:40.

Av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:1 framgår det att kyrkostyrelsen kommer att inleda ett systematiskt och sammanhållet arbete för att ta fram ett program för lärande och undervisning i Svenska kyrkan. Med anledning av att det redan pågår ett arbete kring det som efterfrågas i motion 2016:46, ett nationellt program för kateketik, föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2016:46.

Utskottet anser att de frågor om undervisning och mission bland invandrare som tas upp i motion 2016:52 är akuta. Utskottet menar att stift och församlingar har stora behov av strategier och föreslår därför att kyrkomötet ska bifalla motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:40.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:46, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:46, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2016:52.

Motionernas förslag

Motion 2016:40 av Anders Brunnstedt och Kent Karlsson, Kunskap om vår syn på skapelsen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett program för lärande och undervisning i Svenska kyrkan, som handlar om vår kristna syn på skapelsen och det ansvar och arv vi har för att värna om vår skapelse.

Motion 2016:46 av Manilla Bergström m.fl., Nationellt program för kateketik

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett nationellt program för dopuppföljning och lärande som ger alla barn och unga i Svenska kyrkan, även i utlandet, gemensamma upplevelser av kyrkans tro och gemenskap när det tillämpas lokalt i varje församlings verksamhet för barn och unga 0–18 år.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta resurser för att ta fram och utforma ett nationellt program för dopuppföljning och lärande.

Motion 2016:52 av Dan Sarkar, Undervisning och mission bland invandrare

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en strategi för mission och undervisning bland invandrare.

Bakgrund

De tre motionerna som behandlas i detta betänkande lyfter fram olika aspekter av lärande och undervisning i Svenska kyrkan. Sammantaget vill motionärerna ta fram program eller strategi för:

- ◆ Dopuppföljning och lärande
- ◆ Lärande och undervisning om syn på och ansvar för skapelsen
- ◆ Mission och undervisning bland invandrare

Större satsningar på lärande och undervisning

Det finns några skrifter som under flera år har påverkat Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning och som har tagits fram av den nationella nivån:

I dialog med barn – grund för Svenska kyrkans arbete bland barn 0–14 år gavs ut 1999 av Församlingsnämnden och året efter gav den nationella nivån ut materialet *Lärande och undervisning – grund för Svenska kyrkans pedagogiska arbete*. Tillsammans med ett antal skrifter har materialet spridits som icke-bindande grunddokument som stödjer församlingarnas undervisningsuppdrag. Materialet är inte föreskrifter om hur undervisning och lärande ska gå till. Det innehåller inte förslag på konkreta kurser, eller andra undervisningsmoment som ska vara gemensamma för hela Svenska kyrkan. Snarare ger det en pedagogisk grundsyn som sedan varje församling kan bygga sin verksamhet på.

Svenska kyrkans möte med barnet 0–6 år gavs ut av den nationella nivån 2012. Dokumentet vill säga något om vad Svenska kyrkan vill vara i mötet med barnet och vara ett stöd för utvecklingen och framtagande av handlingsplaner, kursplaner m.m. Dokumentet anger också vad barnet och vårdnadshavaren kan förvänta sig i mötet med Svenska kyrkan. Församlingar och stift väljer själva om de vill använda sig av dokumentet

Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete utkom 2008 och är antagna av alla Svenska kyrkans 13 domkapitel. Syftet med riktlinjerna är att skydda konfirmandernas rättigheter och att beskriva förutsättningar för ett konfirmandarbete med hög kvalitet. Riktlinjerna betonar behovet av en helhetssyn på dopuppföljningen som ett livslångt lärande. För den del av dopundervisningen som gäller konfirmandarbetet görs en handlingsplan för konfirmandarbetet. Som hjälp i arbetet med att ta fram handlingsplaner finns reflektionsmaterialet, *Dela liv – inspiration och fördjupning i konfirmandarbetet*, utgiven samma år. Handlingsplanen ska beskriva det

lokala konfirmandarbetets mål och innehåll och ange hur rekrytering och utvärdering ska ske. Handlingsplanen utvärderas efter varje konfirmandperiod och ska uppdateras årligen.

Krafttag konfirmation, är ett nationellt projekt som pågår 2014–2017 där alla stiftens är delaktiga. Projektet är ett kyrkomötesuppdrag som bygger på motionerna 2013:30 samt 2013:43. Inom projektet uppmärksammar man särskilt konfirmationens betydelse och vikten av att Svenska kyrkan har ett genomtänkt barn- och ungdomsarbete med konfirmationen som en integrerad del.

I våra systerkyrkor i Norge och Finland finns program för undervisning men motsvarande program finns inte i Svenska kyrkan. Däremot finns det många satsningar, både nationella och lokala som utgår ifrån en gemensam grundsyn.

Här följer en beskrivning av några större satsningar på lärande och undervisning som gjorts under de senaste åren.

Undervisning av barn och unga 0–18 år

I församlingarnas grundläggande uppgift ingår att erbjuda undervisning i kristen tro för alla åldrar. Den nationella nivåns stödjer stiftens främjande av församlingarna och har stärkt sitt stöd under senare år.

Under 2009–2012 pågick programmet *Barn och unga 0–18 år* med uppgift att bidra till att barn och unga upplever Svenska kyrkan som en plats där de kan dela tro och livsfrågor på sina egna villkor och engagera sig utifrån sina egna förutsättningar (KsSkr 2008:1).

Programmet bedrevs i samverkan med stiftens, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Svenska Kyrkans Unga och andra organisationer där barn står i fokus. Under programmets gång hämtades erfarenheter in från flera håll. Bland annat från den Norska kyrkan om Trosuppläringsprojektet och från den Finska kyrkan då den på ett framgångsrikt sätt arbetat med barn och unga.

Programmet hade många uppdrag och en omfattande verksamhet som handlade om dop, konfirmation, samarbete kyrka – skola, kommunikation med unga och barnkonsekvensanalys. Flera exempel på arbete med barn och unga på nationell nivå och i stiftens går att hitta i betänkandet KI 2014:15.

Projektet *Dela tro – dela liv* följs av program för lärande och undervisning

Programmet barn och unga 0–18 år avslutades 2012 och samma år beslutade kyrkostyrelsen om en gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*. Beslutet bekräftades samma år av kyrkomötet som beslutade om ekonomiska medel till satsningen. Kyrkostyrelsens beslut föregicks av samtal och dialog med stiftens företrädare som efterfrågade nationellt stöd när det gällde omvärldsanalys och forskning, administrativ samverkan, stöd kring den grundläggande uppgiften, kommunikation och tillhandahållande av gemensamma mötesplatser.

Syftet med satsningen är att stödja stiftens främjande av församlingarna i deras uppgift att med stöd av undervisning möjliggöra för människor i olika åldrar att ta emot evangelium. Satsningen har som vision att de människor som Svenska kyrkan möter och står i relation till ska ha en sådan förtrogenhet med kyrkans tro och tradition att de kan erfara, förstå och uttrycka evangeliet om Jesus Kristus.

Det är ett stort projekt som pågår under åren 2013–2018. En handläggare och en processledare arbetar med satsningen på nationell nivå. Projektet har kartlagt stiftens stödjande arbete för församlingarnas undervisnings- och missionsuppdrag samt

diskuterat med stiftens om satsningens möjligheter och incitament i stiftens vidare arbete med *Dela tro – dela liv*-satsningar.

I skrivelsen *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2017–2019* (KsSkr 2016:1) skriver kyrkostyrelsen på sidan 8 att *Dela tro – dela liv* kommer att följas av en satsning på lärande och undervisning:

För att stärka församlingarnas arbete att bedriva undervisning och mission fortsätter stödet till den särskilda satsningen *Dela tro – dela liv* under planeringsperiodens början. Satsningen kommer att tas tillvara och få en fortsättning. Under perioden kommer det att inledas ett systematiskt och sammanhållet arbete för att ta fram ett program för lärande och undervisning i Svenska kyrkan.

Plan för lärande och undervisning

En delsatsning i *Dela tro – dela liv* är projektet *Plan för lärande och undervisning – en satsning för att utveckla församlingarnas arbete med lärande och undervisning*. Syftet med det projektet är att utarbeta planer för lärande och undervisning i ett antal församlingar i Skara, Strängnäs, Växjö och Västerås stift. Den metod som utarbetas ska göras tillgänglig för alla församlingar i Svenska kyrkan. Arbetet pågår 2014–2016.

Forskning kring religionsdidaktik

På den nationella nivån pågår flera forskningsprojekt inom det religionsdidaktiska området. Ett projekt handlar om att utforska hur andra kyrkor arbetar med sin undervisning. De kyrkor som ingår i projektet är Norsk Folkekirke, Evangelical Lutheran Church in America och Church of England. Det är kyrkor som delar flera av vår kyrkas förutsättningar och verkar i samhällen där kunskapen om kristen tro minskar och som likt Svenska kyrkan står inför en framtid med minskade ekonomiska resurser. I ett annat forskningsprojekt genomförs en undersökning av vilket lärande som sker i samband med kyrkopedagogiska visningar av kyrkorummet.

Bibeläventyret

Svenska bibelsällskapet har utvecklat ett koncept för att lära ut Bibeln för elever i grundskolan och det används av många församlingar i hela landet. Bibeläventyret följer läroplanen och kan därför användas som en ordinarie del av skolans undervisning. Upplägget har även översatts till teckenspråk och några nationella minoritetsspråk.

Underlag för teologisk reflektion kring skapelsen

Svenska kyrkan har sedan 2000 ett nationellt ansvar för att stödja stiftens arbete med miljö och hållbarhetsfrågor. Främst genom att tillhandahålla verktyget *Svenska kyrkans miljödiplomering för hållbar utveckling* som är ett ledningssystem för ett systematiskt miljöarbete i Svenska kyrkans församlingar och andra kyrkliga enheter.

En viktig del av diplomeringen är att reflektera över varför Svenska kyrkan ska ägna sig åt miljö och hållbarhetsarbete och därför innefattar diplomeringen också de delar av församlingens arbete som handlar om gudstjänst och förkunnelse, undervisning och diakoni. För att stimulera samtalet i församlingen finns det ett studiematerial som har använts under de senaste tio åren. Materialet heter *Skapelse-tid* och kan även användas utan att församlingen arbetar med diplomeringssystemet. För närvarande arbetar den nationella nivån med att se över hur en uppdatering av materialet ska kunna se ut, men det ligger i planeringen att ta fram ett nytt material

som ska kunna stärka kunskapen och inte minst den teologiska reflektionen kring frågor som rör skapelsen och vårt ansvar för den, samt hur vi värnar den.

Materialiet *Ett biskopsbrev om klimatet* kan också användas som ett underlag för ett teologiskt samtal om skapelsen, liksom Sveriges kristna råds skrift *Värna den jord Gud älskar* eller *Världens kurs*, ett material som arbetats fram inom Svenska kyrkans internationella arbete.

Det finns många exempel i församlingar där man använder sig av pilgrimsresor, fjällvandringar, friluftsliv som metoder för att koppla ihop kropp, själ och ande, natur, människan och Gud. Svenska Kyrkans Unga har också gett ut både material och haft kampanjer som berör detta. Sedan är skapelsen ett av teman under reformationsåret.

Mission och undervisning bland invandrare

Enligt ett kyrkomötesuppdrag från 2015 (KmSkr 2015:11) arbetar kyrkostyrelsen med att utreda vilka behov som finns av material om Svenska kyrkan och kristen tro på invandarspråk samt på vilka språk behoven är störst. En inventering av befintligt material har genomförts och nu arbetar man med att ta fram förslag som ska möta de behov som identifierats.

Att ta fram strategier för mission och undervisning för invandrare fanns inte med i kyrkomötesuppdraget.

I maj beslutade kyrkostyrelsen om medel för att översätta gudstjänstmaterial till några invandarspråk som t.ex. farsi/dari, arabiska och tigrinja i syfte att kunna möta fler människor i Svenska kyrkans liv och gudstjänster och arbeta för integration.

Nätverket *Framtiden bor hos oss*, som arbetar särskilt med att vara kyrka i en mångkulturell kontext har ett pågående projekt som en delsatsning i *Dela tro – dela liv*. I projektet arbetar man med missionsuppdraget i den mångkulturella kontexten.

Tala väl om varandra – en pilotkurs för utbildning av dialogaktörer, är en annan delsatsning i *Dela tro – dela liv*. Syftet med den är att i sju pastorat i Skara och Göteborgs stift utbilda två medarbetare per pastorat, varav minst en ideell, till dialogaktörer med fördjupad kunskap om kristen tro och andra religioner för respektfulla möten med människor av annan tro.

Sveriges kristna råd ger kurser på temat konvertiter i asylprocessen och har också medverkat i kurser för Migrationsverkets och migrationsdomstolarnas personal som belyst prövningen av asylsökande som hänvisar till kristen tro. Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar har tagit fram en vägledning för den som ska skriva intyg om kristen tro för en asylsökande.

Tidigare kyrkomötesbehandling

Frågor kring lärande och undervisning i Svenska kyrkan är centrala och har varit uppe till behandling vid många kyrkomöten. De motioner som kommer närmast de ämnen som behandlas i årets motioner är dels motion 2014:48 i vilken föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda hur kyrkan ska möta människor i olika åldrar så att de kan socialiseras in i och växa i sin kristna tro. Utskottet ansåg att ett sådant arbete redan pågick och föreslog därför att motionen skulle avslås vilket blev kyrkomötets beslut (KI 2014:15).

Den andra är motion 2015:36 som mynnade ut i ett uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda vilka behov som finns av material om Svenska kyrkan och kristen tro på invandarspråk samt att utreda på vilka språk behoven är störst (KI 2015:8). Uppdraget genomförs tillsammans med nätverket *Framtiden bor hos oss*. Den nationella nivån kartlägger nu detta och den ska också svara på vilka befintliga material

som finns, vilka behov av nyproducerat material som finns och hur det ska kommuniceras till stift och församlingar. Kyrkostyrelsen beräknar kunna slutrapportera uppdraget till kyrkomötet 2017.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:40.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:46.
3. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2016:52.

Frågor kring undervisning och lärande är frågor som utskottet anser är särskilt angelägna frågor för Svenska kyrkan. Utskottet anser att det är mycket viktigt att Svenska kyrkan strävar efter ett samlat grepp och långsiktighet i frågorna.

Program för lärande och undervisning om en kristen syn på skapelsen

När det gäller motion 2016:40 om kunskap kring en kristen syn på skapelsen och kring vårt ansvar att värna om den så anser utskottet att detta är frågor som är mycket betydelsefulla. Utskottet delar också den mening som lyfts i ett motionsvar från De Ungas Kyrkomöte där vikten av den direkta upplevelsen av Guds skapelse lyfts fram. Utskottet är däremot inte av den åsikten att det behövs ett program för lärande och undervisning i den specifika frågan, utan anser att den frågan kan hanteras inom kyrkostyrelsens program för undervisning och lärande som aviseras i KsSkr 2016:1. Det finns dessutom tillräckligt med material på området för att ge kunskap och underlag för reflektion i frågorna. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2016:40.

Ett nationellt program för dopuppföljning och lärande

I motion 2016:46 föreslås ett nationellt program för dopuppföljning och lärande. Utskottet delar motionärens åsikt att det finns mycket att vinna på ett genomtänkt koncept för kateketik för barn och unga.

I KsSkr 2016:1, *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2017–2019*, som citeras i bakgrundstexten, förklarar kyrkostyrelsen sin avsikt att inleda ett systematiskt och sammanhållet arbete för att ta fram ett program för lärande och undervisning i Svenska kyrkan. Enligt uppgifter från biskoparna förs samtalet också i biskopsmötet.

Utskottet ser positivt på detta arbete men anser att det behöver diskuteras vidare vilken form ett sådant arbete ska ta, om det rör sig om program, läroplan, riktlinjer eller annat. Utskottet vill särskilt lyfta två faktorer inför detta arbete:

- ◆ *Frihet inom ramverket.* Det ramverk som tas fram måste vara noga uttänkt för att stift och församlingar ska kunna använda det både som ett stöd att luta sig mot och samtidigt kunna finna i det en frihet för lokala lösningar.
- ◆ *Långsiktighet.* Att man tänker strategiskt kring lärande, undervisning och mission på lång sikt, flera decennier, och inte endast korta projekt.

Utskottet anser vidare att det är viktigt att det inte enbart arbetas med frågan om *hur* ett sådant ramverk ska formas, utan även frågan *vad* det ska innehålla, t.ex. kunskapsmål. Utskottet anser också att det är viktigt att befintliga satsningar utvärderas och att resultaten beaktas i arbetet med en långsiktig plan för undervisning och lärande.

Med anledning av att ett arbete kring frågan redan pågår föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2016:46.

KI 2016:2

Strategi för mission och undervisning bland invandrare

I motion 2016:52 föreslås att kyrkostyrelsen tar fram en strategi för mission och undervisning bland invandrare. Utskottet menar att församlingarna är i stort behov av stöd i att hantera frågor kring mission och undervisning för nya svenskar och att språket kan vara ett av de största hindren. Själva mötet med personer som är nyfikna på kristen tro sker i församlingen, men det behövs mer kunskap och vägledning i hur mötet blir så bra som möjligt. Utskottet anser att detta är en akut fråga som måste hanteras skyndsamt.

Arbete med sökande och kristna från andra länder innebär möten med olika trostraditioner och människor som har hemvist i olika kristna samfund. Utskottet anser därför att det är av stor vikt att Svenska kyrkan i sitt arbete med mission och undervisning för nya svenskar arbetar ekumeniskt inom Sveriges kristna råd.

Förra året gav kyrkomötet kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda vilka behov som finns av material om Svenska kyrkan och kristen tro på invandarspråk samt på vilka språk behoven är störst (KmSkr 2015:11). Att ta fram strategier för mission och undervisning för invandrare fanns inte med i kyrkomötesuppdraget. Utskottet anser att det finns behov av detta och föreslår därför kyrkomötet att bifalla motion 2016:52.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att föreslå kyrkomötet bifalla motion 2016:52 och yrkar avslag av densamma med följande motivering:

Undervisning och mission är två av församlingens grundläggande uppdrag. Vi menar att den strategi församlingen har för mission och undervisning också ska täcka gruppen invandrare. De språkliga hinder som finns kommer att reduceras genom det översättningsarbete av gudstjänstmaterial som just nu pågår.

KI 2016:2

Missionsuppdraget i en mångkulturell kontext är ett av de områden projektet *Dela tro – dela liv* arbetar med. Resultatet förväntas bidra till att bättre rusta församlingarna i det viktiga integrationsarbetet.

Avslag av motion 2016:52.

Ronny Hansson, Daniel Larson, Birgitta Lindén och Marie Nielsén.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:3

App om Luthers lilla katekes

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2016:80 som föreslår att en app om Luthers lilla katekes tas fram. Utskottet delar motionärernas tankar kring att använda modern teknik för att gestalta kyrkans tro, liv och lära men anser att formuleringen i motionens första punkt inte är tillräckligt konkret för att ges som uppdrag till kyrkostyrelsen. Utskottet föreslår därför avslag på motionens första punkt.

Vad gäller en speciell app inför reformationsåret med Luthers lilla katekes är utskottet medvetet om att det är sent att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram en sådan app redan till 2017 men anser ändå att det är viktigt att utveckla nya sätt att nå yngre målgrupper även om den inte blir klar förrän senare. Utskottet föreslår därför avslag på motionens andra punkt men föreslår att kyrkostyrelsen med anledning av samma punkt får i uppdrag att ta fram en app på svenska med Martin Luthers lilla katekes.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:80, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:80, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2016:80, punkt 2, uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en app på svenska med Martin Luthers lilla katekes.

Motionens förslag

Motion 2016:80 av Jerker Schmidt m.fl., Jubilera 2017 med en app om Luthers lilla katekes

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utveckla och skapa applikationsprogram (appar) för att gestalta kyrkans tro, liv och lära.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till reformationsåret 2017 ta fram en app på svenska med Martin Luthers lilla katekes.

Bakgrund

Svenska kyrkan och reformationsåret

Reformationsåret 2017 handlar om att reformationen startade för 500 år sedan, och fortfarande pågår. Den 31 oktober 1517 spikade Martin Luther enligt traditionen upp sina 95 teser i Wittenberg. Hans insikter om nåden som grund har påverkat alltifrån kyrkan till bildning, ekonomi och kultur.

Reformationsårets fokus är kopplingen mellan dåtid, nutid och framtid – både ekumeniskt och globalt. För kyrkan handlar det om att bevara sitt centrum i evangeliet om Jesus Kristus och sin öppenhet för världens skull.

Svenska kyrkan uppmärksammar reformationsåret genom en rad aktiviteter i församlingarna och på stifts- och nationell nivå. Arrangemangen samlas i ett gemensamt kalendarium som är tillgängligt på Svenska kyrkans hemsida.

Redan 31 oktober 2016 startar reformationsåret. Då kommer ledarna för Romersk-katolska kyrkan och Lutherska världsförbundet till Lund för att tillsammans uppmärksamma 500-årsminnet. Under 2017 uppmärksammas reformationen bland annat på Teologifestivalen i Uppsala, Världens fest i Västerås och Se människan-scenen under bokmässan i Göteborg. Reformationsåret avslutas med Reformationsveckan i Uppsala runt den 31 oktober 2017.

Den nationella nivåns roll i och under reformationsåret är dels att hålla samman kommunikationen kring de fyra ovanstående arrangemangen och vara en möjliggörare för stift och församlingar, dels synliggöra reformationen externt: ge kunskap och inspirera till samtal om vad reformationen har betytt och även fortsättningsvis betyder för samhället, visa på kyrkans uppdrag för världen idag och diskutera bilden av Luther.

I inspirationsmaterialet för reformationsåret 2017 kommer det finnas material som gör det möjligt för församlingar och stift att kompetensutveckla sig själva och att ordna träffar, samtal och andra aktiviteter som har med Luther och reformationen att göra.

Andra stora och viktiga grupper att nå är media, kulturvärlden, skolpersonal och andra samhällsintresserade. Projektet vill väcka deras nyfikenhet på reformationsåret och bidra till att bredda bilden av det. Det handlar inte bara om den historiska Luther, utan också om hur vi kan forma och påverka både samhället och kyrkan och om hur vi själva kan förvandlas genom tron.

Inspirationsmaterial för stift och församlingar

Stift och församlingar erbjuds inspirationsmaterial för vuxna och ungdomar. Inspirationsmaterialet ska dels vara en resurs för församlingarna inför 2017, dels underlätta externa aktiviteter under själva reformationsåret.

I januari 2016 lanserades de första delarna i inspirationsmaterialet som finns tillgängliga på Svenska kyrkans intranät och som även nås via www.svenskakyrkan.se. Martin Luthers Lilla katekes omnämns på flera ställen, och kan laddas ner som pdf-fil, som ett viktigt verktyg att använda sig av. Flera material som följer de metoder som finns i den lilla katekesen har också tagits fram, bland annat en kortlek för lutherska bordssamtal som gjorts i samverkan mellan Svenska Kyrkans Unga och kyrkokansliet.

Materialet ”500 år av reformation” och minikampanj i sociala medier

I månadskiftet augusti/september 2016 lanserades materialet ”500 år av reformation”. Det är fjorton korta artiklar som publiceras i pdf-form på Svenska kyrkans hemsida och som berör olika ingångar till och perspektiv på reformationen. Sex skribenter har skrivit artiklarna, och de är illustrerade av prästen och konstnären Kent Wisti. Artiklarna avslutas med samtalsfrågor. Tanken är att artiklarna väcker nyfikenhet, berättar om Svenska kyrkans tolkningar av tron, reformationen, försoning och Luther. Artiklarna har en öppen, ekumenisk hållning och vill uppmana till process och/eller handling i världen och i kyrkan. Detta är en webbaserad produktion där artiklarna finns lättillgängliga för alla, såväl inomkyrkliga som andra målgrupper.

Innehållet i artiklarna kommer att ligga till grund för en satsning i Svenska kyrkans kanaler i sociala medier. Denna ska pågå under hela reformationsåret.

Ett Luther-quiz och ett antal korta filmer om reformationen då och nu kommer att produceras, med animerade inslag. De ska vara lätta att sprida i sociala medier och lätta att använda av den som vill veta mer om både Luther och hur reformationen har påverkat samhället.

Svenska kyrkans appar nu och framåt

Ofta menas med app (förkortning för applikationsprogram) i vardagligt tal ett litet tillämpningsprogram som användaren enkelt kan ladda ned och installera själv. Exempelvis är en mobilapplikation (mobil app) ett tillämpningsprogram som kan installeras på den nya generation mobiltelefoner som brukar kallas smarttelefoner, eller på surfplattor, det vill säga mobila enheter som har kompletta mobiloperativsystem såsom Android, iOS, Symbian och Windows Phone.

Svenska kyrkan på nationell nivå har tagit fram appen *Kyrkguiden*. Den guidar till Svenska kyrkans kyrkor och andra platser samt berättar om den verksamhet som sker på dessa. Den guidar till kyrkor utifrån karta och sökfunktion. Berättar om verksamheten i och fakta om kyrkorna och platserna.

När *Kyrkguiden* uppdaterades 2015 till nuvarande utformning plockades bibelorden som fanns med i den första versionen bort. Bibelorden tog upp ca 25 procent av gränssnittet, men användes bara av ca 1 procent av användarna. Planerna är att utveckla en egen app med bibelord, kyrkoår och dagens bön. Detta var planerat till att starta 2016 men har flyttats fram då utvecklandet av nya webben har högre prioritet.

Den nya webben som lanserades våren 2016 är responsiv, det vill säga att den anpassar sig efter skärmstorleken. Besökaren får del av informationen oavsett om de surfar in från mobil, iPad, dator osv. Webbplatsen är plattformsoberoende.

Appar för mobil är plattformsoberoende vilket kräver olika utveckling, en för Android och en för Apple. Därmed blir det dubbla produkter att förvalta. Ett mer kostnadseffektivt sätt är att med den nya webben som bas utveckla innehåll och tillgängliggöra det genom så kallade falska appar bland användarens övriga appar. De fungerar som en genväg till de sidor på webben besökaren vill använda men kan utvecklas inom befintliga system.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:80.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2016:80 punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en app på svenska med Martin Luthers lilla katekes.

Utskottet håller med motionärerna att det är en bra idé att använda modern teknik för att gestalta kyrkans tro, liv och lära men anser att formuleringen i motionens första punkt är mer formulerad som en inriktning än som ett konkret uppdrag till kyrkostyrelsen. Vidare konstaterar utskottet att det redan idag finns tankar kring att utveckla en app med bibelord, kyrkoåret och dagens bön som ligger i linje med den inriktning motionärerna vill. Utskottet föreslår därför avslag på motionens första punkt.

Vad gäller en speciell app inför reformationsåret med Luthers lilla katekes konstaterar utskottet att det är sent att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram en sådan app redan till nästa år men anser ändå att det är viktigt att skyndsamt utveckla

nya sätt att nå yngre målgrupper även om den inte blir klar förrän senare. Bildningen kring reformationen och dess betydelse har en fortsättning även efter reformationsåret. Utskottet föreslår därför att även den andra punkten i motionen avslås men att kyrkomötet med anledning av den uppdrar till kyrkostyrelsen att ta fram en app på svenska med Martin Luthers lilla katekes. Utskottet diskuterade även svårigheten att använda den senaste officiella översättningen av Martin Luthers lilla katekes från 1878 och menar att en senare översättning bör användas i arbetet, exempelvis den översättning som 2011 togs fram av Carl Axel Aurelius och Margareta Brandby-Cöster och finns på Svenska kyrkans hemsida.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:4

Stöd och utbildning av unga ledare

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:13 som föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att satsa på stöd och utbildning av unga ledare. Utskottet menar att detta är stiftens och församlingarnas uppgift och att stiftet och många församlingar redan tar stort ansvar för de ungas ledarutbildning och behovet av utbildning är därför väl tillgodosett. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:13.

Motionens förslag

Motion 2016:13 av Anna-Karin Westerlund och Sven Ingvar Holmgren, Stöd och utbildning av unga ledare

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att satsa på stöd och utbildning av unga ledare.

Bakgrund

I Svenska kyrkans stift och församlingar genomförs kontinuerligt ledarutbildning som riktar sig till unga människor. Det finns stift som har utbildningar som påminner om varandra men det finns också stor variation när det gäller hur dessa ledarutbildningar är utformade och vad de innehåller. Utbildningarna förändras och anpassas regelbundet. Även större församlingar erbjuder egna utbildningar och utbildningstillfällen lokalt i samarbete med sitt stift eller på egen hand.

De som ansvarar för ledarutbildning i stiftet menar att behovet av utbildningar är väl tillgodosett i stiftet för de församlingar som bedriver barn- och ungdomsarbete. I Skara stift som exempel finns enligt uppgift en eller flera ungdomsgrupper i varierande storlek i 42 av 43 av stiftets pastorat och i samtliga av de församlingar som bedriver ungdomsarbete erbjuds de unga någon form av ledarutbildning. I Härnösands stift har man under många år arbetat strategiskt och systematiskt med fleråriga satsningar för att utbilda unga konfirmandledare, vilket inneburit att det nu finns ett stort antal utbildade unga ledare i stiftet. Stiftet försöker i allmänhet lägga deltagaravgifterna på en låg nivå så att församlingarnas ekonomiska resurser inte ska avgöra möjligheten för unga att delta i utbildning.

Ofta sker ett samarbete med Svenska Kyrkans Unga i de utbildningar som genomförs i stiftet, men inte alltid. Svenska Kyrkans Ungas distrikt genomför även

egna utbildningar i flera stift för sina medlemmar och unga ledare. Några aktuella exempel är utbildningar för unga ideella i Göteborgs stift, styrelseutbildning i Västerås stift samt lägerledarkurser i Växjö stift. Förutom utbildningar genomförs regelbundet inspirationsdagar för unga ledare i flera distrikt, t.ex. i Luleå.

Kyrkomötet 2014 beslutade uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för hur ett nationellt program för praktik för unga på bästa sätt kan organiseras, genomföras och finansieras. Uppdraget bereds genom att erfarenheterna från *Volontäråret, PULS – Projektarbete av unga för lärande i Svenska kyrkan, Ung resurs* i Göteborgs stift samt från de volontär- och stipendiatprogram som finns i den internationella verksamheten och i Svenska kyrkan i utlandet studeras. Slutförandet av studien har senarelagts och planen är att slutrapportera uppdraget till kyrkomötet 2018.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:13.

En av de viktigaste frågorna för Svenska kyrkan är hur unga människor ska få större utrymme i församlingarnas liv och verksamhet. Det är med oro utskottet konstaterar att det ofta saknas miljöer i Svenska kyrkan för unga människor som exempelvis nyligen konfirmerats. Platser att uppleva andlighet, växa i sin takt, dela tro och liv med andra samt identifiera vad en tro på dopets grund kan få för betydelse för resten av livet. Det saknas ibland också en öppenhet för att tillvarata unga människor och låta dem påverka och färga det befintliga församlingslivet. Utskottet menar att yngre människor har en unik kunskap i att vara unga just nu, vilket kan berika kyrkans liv och verksamhet. Likaså kan deras engagemang bidra, något som ofta tar sig lite andra uttryck än för många vuxna.

Det är nödvändigt att varje församling arbetar strategiskt med barn och unga. Givetvis finns det redan goda exempel på stift och församlingar som arbetar målmedvetet, prioriterat och framgångsrikt för en fortsättning för de unga efter konfirmandtiden, exempelvis Härnösands stift. Det finns även dokumenterade undersökningar i tio stift bland konfirmander, konfirmandledare och arbetslag som kan utgöra inspiration för fortsatt utvecklingsarbete i att tillvarata unga människor i Svenska kyrkan. I rapporten *En erfarenhet för livet*, publicerad av Karlstads stift, redovisas resultat och analys av studier som gjorts.

Utskottet önskar att det ska finnas goda möjligheter att verka som ideellt engagerad eller förtroendevald i Svenska kyrkan redan i unga år och formerna och stödet för detta behöver därför utvecklas. De unga människor som dessutom är intresserade och har förutsättningar att bli ledare bör ges möjlighet att pröva ledarskap, utvecklas som ledare och erbjudas utbildning i ledarskap inom Svenska kyrkan.

Utskottet ser den goda intentionen som finns i motionen men menar att det är stiftens och församlingarnas ansvar att ge stöd och utbildning till unga ledare. Som framgår av bakgrundstexten tar de också stort ansvar för ungas ledarutbildning och behovet av utbildning är mycket väl tillgodosett. De flesta utbildningarna är väl dokumenterade och de unga får oftast intyg efter genomförd utbildning. Många som deltagit i stiftens ledarutbildning är nöjda och har fortsatt som ideellt engagerade i Svenska kyrkan och även rekryterats för kyrklig tjänst längre fram. Utskottet vill samtidigt som det fortsatta engagemanget i Svenska kyrkan är eftersträvansvärt betona att många ungdomar med erfarenhet i Svenska kyrkans verksamhet från unga

år också verkar i andra sammanhang i vårt samhälle. Detta är också värdefullt. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2016:13.

KI 2016:4

Uppsala den 28 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Undertecknade ledamöter av kyrkomötets kyrkolivsutskott reserverar sig mot beslutet att avslå motion 2016:13.

Oavsett var man bor i landet ska man ha möjlighet att utbilda sina unga ledare. Kyrkostyrelsen ska utreda dessa förutsättningar.

Anna-Karin Westerlund och Gunilla Eldebro

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:5

Kunskapsförstärkning av Svenska kyrkans organisation

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:38. Motionären vill uppdra till kyrkostyrelsen att fortsätta satsningar på forskning kring sociala innovationer och utveckla en utbildning för personer i ledande funktioner. Utbildningen ska i sin tur främja en kunskapsförstärkning på alla nivåer. Då den satsning som redan pågår ännu inte är helt avslutad anser utskottet att det ännu inte finns ett tillräckligt underlag för att avgöra om det behöver ges ytterligare uppdrag till kyrkostyrelsen inom detta område. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:38.

Motionens förslag

Motion 2016:38 av Terence Hongslo, Kunskapsförstärkning av Svenska kyrkans organisation

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att främja en kunskapsförstärkning av kyrkans organisation på alla nivåer genom att stödja Svenska kyrkans forskningsenhets satsning ”Social innovation i Svenska kyrkan” för att utveckla en utbildning för personer i ledande funktioner (både förtroendevalda och anställda medarbetare).

Bakgrund

Social innovation är nya idéer, som är sociala i sina medel eller mål, det vill säga innovationerna syftar till social förbättring på individuell nivå, gruppnivå, organisatorisk nivå och/eller samhällsnivå.

Projekt om social innovation

Under 2015–2016 genomfördes ett pilotprojekt om sociala innovationer på den nationella nivån i samarbete med Luleå tekniska universitet samt forskningsfinansiären Vinnova. Pilotprojektet genomfördes inom ramen för den nationella nivåns forskningssatsning *Samhällsteologi*. Målet med pilotprojektet var både att samla kunskap om pågående initiativ i församlingar och stift, och att sprida kunskap och föreslå möjliga utvecklingsvägar. Resultat från pilotstudien kan användas som avstamp för att analysera och utveckla stöd och modeller för social innovation.

Projektet visade genom en kvantitativ analys att 20 procent av församlingarna uppfattar sig arbeta med social innovation i någon mening. Genom intervjuer identifierades ett antal exempel på innovationer i stift och församlingar. Projektet identifierade även att det finns erfarenhet av social innovation i flera projekt och insatser inom Svenska kyrkans internationella arbete.

Under våren 2016 deltog några församlingar, stift och nationell nivå i workshop som gav kunskapsutbyte och identifierade två utmaningar:

- ◆ behov av kunskap kring innovationsutveckling och innovationsledning
- ◆ behov av organiserat stöd för innovation.

Forskare på den nationella nivån har skrivit tre artiklar om ämnet, samt fyra forskningsansökningar för fortsatt forskning och dialog med församlingar och stift. Tre internationella forskningspresentationer har också gjorts under 2015–2016. Om de forskningsansökningar som lämnats in beviljas kommer arbetet att kunna fortsätta.

Genom att den nationella nivån arbetar med metoder där forskning sker parallellt med konkret utveckling i församlingar och stift, är det möjligt att fortsätta pilotstudien i något steg till. Arbetet når alla nivåer men det är projektbaserat och beroende av aktivt intresse och initiativ från stift och församlingar. Det gör att erbjudandet i nuläget inte når alla, utan endast ett fåtal så som det är brukligt i pilotsatser.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:38.

Utskottet delar motionärens åsikt att lyckade forskningsresultat kring sociala innovationer bör nå ut bredare i Svenska kyrkan. Utskottet noterar att arbete kring dessa frågor redan pågår på den nationella nivån, bland annat genom att sprida kunskap och föreslå utvecklingsvägar. De pilotprojekt som genomförts är inte helt avslutade och det föreligger alltså ännu inte några slutrapporter från dem.

Utskottet ser fram emot att ta del av resultaten av satsningen och anser att man bör avvakta dem innan man kan avgöra om det behöver ges ytterligare uppdrag till kyrkostyrelsen att stärka arbetet med sociala innovationer. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:6

Fokus på kärnfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:33 där motionärerna vill fokusera på kärnfrågor i kommunikationen. Utskottet anser att kyrkans kärnfrågor redan idag lyfts fram i kommunikationen och att de styrdokument som finns är tillräckliga. Utskottet anser vidare att uppdraget att kyrkostyrelsen inför kyrkomötet ska redogöra för hur de kan stärka opinionsarbetet kring de av medlemmarna prioriterade frågor, enligt rapporten *Svenska kyrkans medlemmar*, är för opreciserat och otydligt. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2016:33.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:33, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:33, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2016:33 av Aron Emilsson och Anders Ahl, Fokus på kärnfrågor

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att ett större fokus på kyrkans kärnfrågor, den kristna tron och av medlemmarna prioriterade frågor förmedlas i kyrkans externa kommunikation och information.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inför kyrkomötet redogöra för hur opinionsarbetet kring de av medlemmarna prioriterade frågorna ska stärkas.

Bakgrund

Utgångspunkten för Svenska kyrkans kommunikationsarbete på nationell nivå är Svenska kyrkans kommunikationsplattform. Den gäller såväl den interna som den externa kommunikationen. Kommunikationsplattformen innehåller visionen för kommunikationen, de löften och kärnvärden som är bärande i kommunikationen om Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen fastställde kommunikationsplattformen den 22 juni 2004 och därefter den visuella strategin den 2 mars 2005.

Förankringsarbetet till kommunikationsplattformen var omfattande, över 2 000 personer deltog i arbetet från stiftet, församlingarna och nationell nivå. Bland deltagarna fanns såväl anställda som förtroendevalda. Kommunikationsplattformen och den visuella strategin är bindande för allt kommunikationsarbete på nationell nivå och erbjuds övriga nivåer.

Uppdraget för nationell nivå att ta fram styrdokument för kommunikationsarbetet på nationell nivå utgår från det uppdrag 1998 års ombudsmöte gav Styrelsen för

Svenska kyrkans rikskyrkliga verksamhet (SFRV) i och med att mål och rambudget för SFRV:s verksamhet 1999–2001 (StSkr 1999:501) fastställdes. I uppdraget ingår bland annat att

- ◆ tydliggöra och förmedla Svenska kyrkans identitet och verksamhet för en bred allmänhet.
- ◆ tydligare visa vad Svenska kyrkan som trossamfund står för och utför i sitt arbete.
- ◆ utarbeta en informationsplanering och kommunikationspolicy för Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans kommunikationsplattform

Den av kyrkostyrelsen i juni 2004 fastställda kommunikationsplattformen har följande lydelse:

Kommunikationsvision

En kyrka som människor har en positiv relation till och känner glädje över att tillhöra.

Kommunikationslöfte

Svenska kyrkan vill ge rum för möten med Gud.

Svenska kyrkan vill ge möjlighet till eftertanke, tro och engagemang.

Svenska kyrkan vill vara en närvarande och öppen kyrka buren av tillit, livsmod och hopp.

Kärnvärden

Närvaro

Guds närvaro i världen föregår allt annat. Det är i Gud som vi lever, rör oss och är till. Kyrkans uppdrag är att ge rum för den närvaron i livets alla skeden. Svenska kyrkan vill vara en följeslagare både i vardagen och vid gudstjänster och högtider som dop, konfirmation, vigsel och begravning. Svenska kyrkan vill erbjuda möjligheter till stöd, eftertanke, engagemang och tro.

Svenska kyrkan vill vara nära glädjen och nära sorgen, nära livets Gud. Svenska kyrkan finns i hela Sverige med sina församlingar och sina kyrkor, och är en del av den världsvida kyrkan.

Öppenhet

Svenska kyrkan vill vara en öppen folkkyrka som välkomnar var och en som söker sig till henne. Troende, sökare eller tvivlare, medlem eller icke medlem – Svenska kyrkan vill vara öppen för alla.

Svenska kyrkan vill vara öppen för eftertanke, stillhet och samtal kring liv, tro och tvivel. Svenska kyrkan vill ge rum för möten med Gud och med den som tydligast låter oss ana vem Gud är, Jesus Kristus.

Svenska kyrkan vill vara en lyhörd kyrka som vågar vara ärlig kring trons villkor i samtiden.

Svenska kyrkan är demokratiskt uppbyggd och beroende av människors engagemang. Alla kan vara med och påverka och det finns rum för många olika sätt att ta ansvar för sin tro.

Hopp

Svenska kyrkan vill inspirera till framtidstro i både ljusa och mörka stunder. Varje människa är skapad till Guds avbild och har rätt till ett

värdigt liv. Kyrkan vill bidra till att var och en kan få uppleva sitt liv som meningsfullt. Kyrkan vill ge rum för den tillit som gör det möjligt att orka leva och det hopp som kan bära genom tillkortakommanden, sorg och död.

Det innersta i Svenska kyrkan är tron på Gud, en kärleksfull Fader, en levande och närvarande Kristus och en helig, livgivande Ande. Den tron är en gåva som skapas i mötet mellan människor och den Gud som i varje ögonblick vill befria, förändra och skapa – på nytt.

Svenska kyrkans avsändarstruktur

Svenska kyrkan har ett gemensamt löfte för hela sin verksamhet och en gemensam avsändare. Kommunikationslöftet är ett strategiskt styrinstrument som beskriver hur Svenska kyrkan vill uppfattas internt och externt. Detta för att tydliggöra vilka Svenska kyrkan är, vad Svenska kyrkan står för och vad Svenska kyrkan erbjuder. Allt som kommunicerar Svenska kyrkan ska i största möjliga mån bidra till att bygga denna önskade bild av Svenska kyrkan.

Kärnvärdena utgör grundpelarna för Svenska kyrkans kommunikation. De ska ge riktning och inspiration såväl internt som externt. De beskriver värderingar som ska genomsyra kommunikationsvisionen och varumärkeslöftet.

Medlemmarnas prioriterade frågor

I februari 2016 släppte tankesmedjan Timbro sin rapport *Omvägen om Gud*, författad av Annika Borg och Eli Göndör. Rapporten beskriver Svenska kyrkan som en stor och viktig opinionsbildare i Sverige och menar att Svenska kyrkans opinionsbildning styrs av ideologiska vägval mer än religiösa och att den inte utgår från vad kyrkans medlemmar vill att kyrkan ska prioritera.

Motionärerna i motion 2016:33 beskriver ett exempel där författarna har gjort en jämförelse mellan pressreleaser från nationell nivå och medlemmars prioriteringar i 2010 år medlemsstudie som finns beskriven i Jonas Bromanders *Svenska kyrkans medlemmar*.

I diagram 36 i boken presenteras en tabell över prioriterade områden då medlemmarna får välja tre alternativ. Frågan som besvarades löd: Om Svenska kyrkan av ekonomiska skäl skulle bli tvungen att prioritera i högre grad än tidigare, vilka tre verksamheter skulle du då vilja att kyrkan fokuserade på? Högst upp på topp tre-listan, mellan 40–50 procent, hittar vi diakoniarbetet i form av hjälp till utsatta människor i Sverige, arbete med barn och unga samt skapa gemenskap för de som känner sig ensamma. Längst ner på listan med under 10 procent finns traditionella gudstjänster, delta i samhällsdebatten och miljöfrågor. Bromander konstaterar i rapporten att medlemmarna inte anser att Svenska kyrkan främst ska delta i samhällsdebatten och ägna sig åt miljöfrågor och konstaterar vidare:

Analysen tydliggör å ena sidan att kyrkans roll som opinionsbildare inte är särskilt brett förankrad. Å andra sidan bör man ha klart för sig att bara för att området inte hamnar på ”topp tre” för fler än en liten minoritet, betyder det inte att medlemmarna tycker området är helt oviktigt – bara att det inte är lika viktigt som områdena högre upp i diagrammet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:33.

Utskottet håller med motionären om att det är viktigt att lyfta fram kyrkans kärnfrågor i kommunikationen men anser att det redan idag görs till stor del. Både i det arbetet som sker lokalt i församlingarna och som bygger på församlingarnas grundläggande uppgift med gudstjänst, undervisning, diakoni och mission men också i den nationella nivåns kommunikationsarbete. Utskottet menar också att det redan finns styrdokument som lyfter fram kärnfrågorna som viktiga i kommunikationen. Vad gäller frågorna som prioriteras av medlemmarna, enligt rapporten *Svenska kyrkans medlemmar*, lyfts även de fram i kommunikationen när kyrkans verksamhet beskrivs.

Utskottet anser vidare att uppdraget att kyrkostyrelsen inför kyrkomötet ska redogöra för hur de kan stärka opinionsarbetet kring de av medlemmarna prioriterade frågor är för opreciserat och otydligt. Utskottet anser att arbetet med frågor kring utsatta människor, barn och unga och de som känner sig ensamma är viktiga frågor men tror mer på att frågorna tjänar på att behandlas var och en för sig och inte i en övergripande redogörelse. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Själva andemeningen med motionen är att Svenska kyrkan ska fokusera ännu mer på de kärnfrågor som våra medlemmar anser är relevanta.

Att i svaret hävda att Svenska kyrkan idag lyfter fram kärnfrågor räcker således inte som argument då motionen anser att det finns förbättringspotential inom detta område. Rapporten från Timbro undertrycker detta då det framgår att Svenska kyrkan mer styrs av politiska vägval än av medlemmarna prioriterade kärnfrågor. Det framgår vidare att Svenska kyrkan är en viktig opinionsbildare vilket således gör det än mer relevant att Svenska kyrkan mer ägnar sig åt religiösa frågor än av politiska.

Vidare anser jag att det är viktigt att kyrkostyrelsen, inför kyrkomötet, redogör för hur man lever upp till våra medlemmars förväntningar vad gäller kyrkans prioriteringar. I motsats till utskottets överväganden anser jag att detta uppdrag är tydligt. Det finns rapporter och annat material att tillgå som redovisar vad medlemmarna önskar att kyrkan prioriterar. Kyrkan tappar idag medlemmar och det är viktigt att vara lyhörd. Om viljan finns kan kyrkan fortfarande vända denna trend.

Anders Ahl

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:7

Orsaken till flyktingströmmarna

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2016:6 om orsaken till flyktingströmmarna. Utskottet anser att arbete för fred är en viktig och angelägen fråga för Svenska kyrkan men anser att det är svårt att ställa sig bakom den generella skrivningen i motionens första punkt kring uttalande till regering och riksdag från kyrkostyrelsen. Utskottet anser vidare att frågan om medlemskap i Nato inte ligger inom kyrkans ansvars- och kompetensområde och föreslår därför avslag även på motionens andra punkt.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:6, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:6, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2016:6 av Cornelia Dahlberg, Orsaken till flyktingströmmarna

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uttala sig för att riksdag och regering agerar för att Sverige upphör med sitt deltagande i provocerade anfallskrig mot främmande länder.
2. Kyrkomötet beslutar att be kyrkostyrelsen uttala sig för att riksdag och regering avstår från medlemskap i Nato, eftersom det är en allians för krig.

Bakgrund

Svenska kyrkan deltar tillsammans med kyrkor världen över i arbetet för mänskliga rättigheter och för fred. Det sker genom ekonomiskt stöd, genom att ifrågasätta våld, förtryck och orättvisor, analysera grundorsakerna och påverka nationella och internationella beslut.

Svenska kyrkan vill bidra till rättvisa, fredliga, säkra och demokratiska samhällen där människor och människors rättigheter respekteras och försvaras. Därför stödjer Svenska kyrkan sina partners arbete för att stärka lokala organisationer och bemyndiga människor att själva försvara och hävda sina rättigheter och sin värdighet.

I områden som är eller har varit drabbade av konflikter behövs ett arbete för försoning och fredsbyggande. Det sker bäst genom lokala organisationer på gräsrotsnivå. Men det behövs också arbete nationellt och globalt inom nätverk för att påverka politiker och bilda opinion. Genom att arbeta på flera nivåer samtidigt kan man synliggöra och förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna i konfliktområden.

Svenska kyrkans positionspapper om rättvis fred.

I Svenska kyrkans positionspapper om rättvis fred, antaget den 30 mars 2016 av internationella rådet, lyfts följande fokus:

- Svenska kyrkan verkar för att främja religionens fredsskapande roll i konfliktförebyggande arbete, i våldsamma konflikter samt i postkonfliktsituationer.
- Svenska kyrkan främjar mänsklig säkerhet, i kontrast till ett exklusivt engagemang för nationell säkerhet, och relaterar det till begreppet gemensam säkerhet. Svenska kyrkan strävar därutöver efter en förskjutning av tyngdpunkten inom svensk politik från militär krishantering till civilt förebyggande fredsarbete.
- Svenska kyrkan arbetar för ett avskaffande av kärnvapen.
- Svenska kyrkan arbetar för nedrustning och en mycket restriktiv hållning angående export av och handel med krigsmateriel.

Detta positionspapper ligger till grund för det policydialogarbete som Svenska kyrkan kontinuerligt genomför med bl.a. svenska regeringen, riksdagsledamöter, utrikesdepartementet, EU och FN. Detta sker ofta i samarbete med andra religiösa och ickereligiösa aktörer såsom Kyrkornas världsråd, Control Arms-koalitionen, Sveriges kristna råd, Concord och andra svenska civilsamhälleorganisationer.

Svenska kyrkan har under lång tid verkat aktivt offentligt och i dialog med svenska regeringen m.fl. för nedrustning och en mer restriktiv styrande politik gällande vapenexport. 2015 skickade Svenska kyrkan in ett remissvar, vilket starkt förespråkade ett snävare regelverk rörande vapenexport, till regeringen gällande krigsmaterielöversynscommitteens slutbetänkande.

Tidigare kyrkomötesbehandling

Kyrkomötet 2001 hade att ta ställning till kyrkostyrelsens skrivelse *Svenska kyrkans helhetssyn vad gäller vapenhandel, bistånd och konfliktförebyggande* (KsSkr 2001:8). Ekumenikutskottet konstaterade i sitt betänkande Eu 2001:5 att skrivelsen innefattar en utveckling från en jämställdhet mellan de tre perspektiven konfliktförebyggande, vapenhandel och bistånd till att omfatta en konfliktförebyggande helhetssyn som det grundläggande perspektivet med konsekvenser för såväl bistånd som vapenhandel. Utskottet konstaterade vidare att inte enbart vapen för direkt våld utan även vapen i form av strukturellt våld (t.ex. genom ekonomiska orättvisor) måste behandlas i en helhetssyn som syftar till konfliktförebyggande. Utskottet menade att alla dessa dimensioner av konfliktförebyggande sammanstrålar i det av Kyrkornas världsråd initierade *Årtiondet för att övervinna våldet, 2001–2010*.

I anslutning till skrivelsen hade kyrkomötet också att ta ställning till tre motioner. Motion 2001:98 om att stärka försvarsviljan med tonvikt på de civila aspekterna och att Svenska kyrkan utvecklar sin roll i fredsarbetet, motion 2001:102 om etiska kriterier för kapitalplacering med prioritet på fredsindustriella projekt samt motion 2001:104 om att uttala Svenska kyrkans syn på vapenproduktionen. Ekumenikutskottet föreslog kyrkomötet bifalla KsSkr 2001:8 samt motionerna 2001:98 och 2001:102 men avslå motion 2001:104, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Vid kyrkomötet 2005 lade kyrkostyrelsen fram skrivelsen *Redovisning av Svenska kyrkans insatser under Årtiondet för att övervinna våldet* (KsSkr 2005:5). Skrivelsen innehöll en halvtidsrapport för Svenska kyrkans verksamhet inom ramen för *Årtiondet för att övervinna våldet*. Ekumenikutskottet tog tacksamt emot rapporten och föreslog i sitt betänkande Eu 2005:2 att den skulle läggas till handlingarna.

Rapporten innehåller exempel på många angelägna engagemang och initiativ som Svenska kyrkan är delaktig i. Utskottet uttryckte en förväntan att arbetet skulle fortsätta årtiondet ut och såg fram emot en slutrapport när årtiondet är avslutat. Samtidigt konstaterade utskottet att betoningen främst ligger på vad som sker i det internationella sammanhanget. Utskottet efterlyste därför rapporter om vad Svenska kyrkan är delaktig i i det svenska samhället, förutom engagemanget inom Sveriges kristna råd. Utskottet föreslog slutligen kyrkomötet att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att lämna en slutrapport över engagemanget i *Årtiondet för att övervinna våldet* till kyrkomötet 2011. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Under samma kyrkomöte hade Ekonomi- och egendomsutskottet att ta ställning till motion 2005:15 om Svenska kyrkans aktieinnehav i vapenindustrin med förslag att i första hand införa nolltolerans för Svenska kyrkans aktieinnehav i vapenindustrin och i andra hand sänka gränsen till tio procent. Utskottet menade att kyrkan ska sträva efter att undvika placeringar i verksamheter som är skadliga men konstaterade att det pågår ett kontinuerligt arbete med etiska kriterier för kapitalplaceringar och föreslog därför kyrkomötet att avslå motionen. Vid behandlingen i plenum föreslogs att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen till känna att en ändring av Svenska kyrkans nationella finanspolicy bör övervägas så att innehav av aktier i sådana bolag utesluts vilkas omslutning till mera än tio procent avser tillverkning av och handel med vapen. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Vid kyrkomötet 2009 behandlades två motioner 2009:47 och 2009:81. Båda motionerna syftar till att utveckla Svenska kyrkans arbete för fred och global rättvisa.

Ekumenikutskottet konstaterar i sitt betänkande EU 2009:3 att Svenska kyrkan redan är aktiv i ett intensivt arbete för global rättvisa, fred och säkerhet. Motionerna pekar på utvecklingsområden som är angelägna men utskottet gör bedömningen att det arbete som bedrivs och är planerat motsvarar motionärernas intentioner utan att kyrkomötet bör ge ett särskilt kyrkostyrelseuppdrag och föreslår därför att motionerna ska avslås. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:6.

Utskottet anser att arbete för fred är en viktig och angelägen fråga för Svenska kyrkan och konstaterar att det idag sker på en rad olika sätt som beskrivs ovan. Utskottet konstaterar att redan idag sker en policydialog med bland annat regering och riksdagsledamöter men menar att det däremot är svårt att ställa sig bakom den generella skrivningen i motionens första punkt kring uttalande av kyrkostyrelsen och föreslår avslag på den punkten. Utskottet anser vidare att frågan om medlemskap i Nato inte ligger inom Svenska kyrkans ansvars- och kompetensområde och föreslår därför avslag även på motionens andra punkt.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

KI 2016:7

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:8

Svenska kyrkans flykting- och migrationsarbete

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:20, 2016:31 samt 2016:32 som alla berör Svenska kyrkans arbete med flykting- och migrationsfrågor. I motion 2016:20 punkt 1 vill motionärerna att Svenska kyrkan ska aktualisera rätten till religionsfrihet och verka för att kristna flyktingar får en fristad i Sverige. Detta anser utskottet redan görs och föreslår att motionens bägge punkter ska anses besvarade.

I motion 2016:31 föreslås att ett symposium arrangeras och att ett råd tillsätts för att ge vägledning till församlingarna i deras omsorg om kristna asylsökande. Utskottet delar motionärernas åsikt om att omsorgen om kristna asylsökande är en angelägen fråga men menar att omsorgen bör gälla alla som söker asyl. Detta är en fråga som är viktig att arbeta vidare med men utskottet kan däremot inte se att ett symposium eller ett särskilt råd för dessa frågor är rätt väg framåt och föreslår därför att motionen avslås.

I motion 2016:32 föreslås en revidering av formuleringar av kyrkans syn på migrationsfrågorna och att ta fram råd och vägledning för hur församlingarna kan arbeta med mission för nyanlända. Utskottet anser att Svenska kyrkans kommunikation kring flykting- och migrationsarbetet väl avspeglar den ståndpunkt Svenska kyrkan har i dessa frågor och ser ingen anledning till att revidera vare sig ståndpunkt eller kommunikationen kring den. Därför föreslår utskottet avslag på motion 2016:32 punkt 1. Däremot delar utskottet motionärens åsikt om att församlingarna är i stort behov av stöd i att hantera frågor kring mission och undervisning för nya svenskar och vill därför bifalla motion 2016:32, punkt 2.

Till betänkandet finns en reservation och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anse motion 2016:20, punkt 1, besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att anse motion 2016:20, punkt 2, besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:31, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:31, punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:32, punkt 1.
6. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2016:32, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2016:20 av Kjell Petersson och Bertil Murray, Svenska kyrkans flyktingarbete

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i Svenska kyrkans flyktingarbete alltid aktualisera rätten till religionsfrihet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att kristna flyktingar får en fristad i Sverige.

Motion 2016:31 av Aron Emilsson och Helena Elmqvist, Omsorg om kristna asylsökande

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arrangera ett symposium där Svenska kyrkans roll och ansvar för kristnas utsatthet på asylboenden avhandlas.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för framtagande av förslag till råd och vägledning för hur församlingarna kan stödja utsatta kristna.

Motion 2016:32 av Aron Emilsson, Opinion och mission i migrationsfrågor

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta revidera formuleringarna om kyrkans syn på migrationsfrågorna i kommunikationskanaler som Svenska kyrkans hemsida i enlighet med vad som anförs i motionens motivering.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram råd och vägledning för hur församlingarna kan arbeta med mission för nyanlända.

Bakgrund

Över 65 miljoner människor är på flykt i världen. Ungefär en tredjedel av dessa har behövt lämna sina hemländer för att sätta sig i säkerhet medan de övriga är kvar i närområdet som internflyktingar. Många av de som kommer till Europa och Sverige har tvingats att ge sig av på grund av väpnade konflikter. I vissa länder pågår fullskaliga krig med flygbombningar och strider mellan olika väpnade grupper, som i Syrien och Irak. I andra länder pågår en lågintensiv väpnad konflikt som omöjliggör utveckling av samhället och bättre livsvillkor för invånarna. Vissa människor flyr från personlig förföljelse på grund av etnisk tillhörighet, politisk åsikt, kön, sexuell läggning eller religiös tillhörighet. Enligt den internationella missionsorganisationen Open doors är kristna den mest förföljda religiösa gruppen i världen.

Under 2015 sökte sig över en miljon människor till EU i hopp om skydd undan krig och förföljelse, av dem kom ungefär 163 000 personer till Sverige. Under den mest intensiva perioden i oktober kom mer än 10 000 personer per vecka. Att ta emot så många personer på så kort tid var en påfrestning för det svenska mottagningssystemet. Civilsamhället mobiliserade för att möta människor på flykt. Svenska kyrkan spelade en stor roll.

I november 2015 meddelade regeringen ett skarpt skifte i sin tidigare öppna och välkomnande attityd mot migranter. Regeringen konstaterade att situationen under det här året hade varit extraordinär och att det vore omöjligt att fortsätta på samma sätt. Mottagningssystemet behövde därför ett så kallat ”andrum”. I december infördes gränskontroller och id-krav, i juni anpassades det svenska regelverket till EU:s miniminivå. Det innebar bland annat tillfälliga uppehållstillstånd och begränsade

möjligheter till familjeåterförening. Den här striktare lagstiftningen mötte stark kritik från civilsamhället. Bland annat gick Sveriges biskopar ut i en debattartikel och uttryckte en stark oro om barnen. På grund av stängda gränser och striktare lagstiftning tar sig allt färre asylsökande till Sverige. Idag är siffran nere på 500 personer i veckan.

Svenska kyrkans arbete med flyktingar 2015 och idag

Många av Svenska kyrkans församlingar har mött människor på flykt under en lång tid. Men under hösten 2015 intensifierades arbetet och kom att beröra allt fler församlingar. Goda nätverk i lokalsamhället, bra lokaler, aktiva förtroendevalda, ideella och anställda med vana att möta människor i akuta livssituationer skapade en bra plattform som möjliggjorde att dessa församlingar kunde agera snabbt och skala upp sitt arbete. Andra församlingar fick börja från början med att bygga upp ett arbete för och med asylsökande. Totalt sätt skapades en mängd aktiviteter i nästan varje samhälle i Sverige.

I den här akuta fasen riktades stödet främst mot att tillgodose basbehov såsom kläder, mat och tillfälligt boende. Men det viktigaste bidraget på kort och lång sikt var skapandet av mötesplatser. Mötesplatser är en paraplybeteckning för platser och aktiviteter där asylsökande och nyanlända kan möta och lära känna svenskar. Samtidigt lär de sig svenska och lär känna landet och kulturen. En mötesplats kan till exempel vara ett språkcafé, en lekgrupp för barn och eller ett studiebesök. I bästa fall skapar mötesplatsen länkar till det lokala samhället.

På nationell nivå var medvetenheten stor om att församlingar och stift behövde stöd, både i form av kunskaper och finansiella medel. 2014 hade kyrkomötet beslutat om att inrätta en nationell stödfunktion till stöd för stift och församlingar. Under 2015 arbetades stödfunktionen fram och under namnet ”Support migration”. Den består av ett intranät med fakta om migration, teologi, verktyg och inspiration samt en e-post och telefonservice dit församlingar kan vända sig med sina frågor. På kyrkokansliet skapades 2015 ett särskilt team som arbetar med Supporten initialt. På Svenska kyrkans intranät finns material med förslag och råd till församlingar. Finansiellt har Svenska kyrkan delat ut 95 miljoner kronor av egna medel till arbete med människor på flykt. Svenska kyrkan driver också ett påverkansarbete. Vi är medlemmar i Churches Commission for Migrants in Europe (CCME) som arbetar med internationella frågor. Påverkansarbetet i Sverige inkluderar dialog med beslutsfattare på nationell, regional och lokal nivå samt att delta i det offentliga samtalet genom till exempel debattartiklar och medverka i seminarier. Barnens rättigheter och behovet av ett gemensamt ansvarstagande är några frågor som Svenska kyrkan har lyft.

Rätten till religionsfrihet

Religions- och övertygelsefrihet är en av rättigheterna i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna. Religions- och övertygelsefrihet handlar om frihet från tvång, frihet att uttrycka sig och om icke-diskriminering. Precis som med de andra grundläggande friheterna bidrar religionsfrihet till att uppnå andra rättigheter. Dessutom är religionsfriheten ofta viktig i demokratiserings- och utvecklingsprocesser. Detta är tydligt bland annat i Svenska kyrkans internationella stöd till religion och utveckling. Detta sker genom att:

- bidra till kyrkors kapacitet att arbeta med gudstjänst, undervisning, mission och diakoni
- stärka andra kyrkors möjligheter att förändra i sina lokala sammanhang

- främja kyrkors och samarbetspartners förmåga att arbeta med långsiktigt utvecklingsarbete och akuta kriser
- utveckla utbytesprogram, särskilt ungdomsutbyten
- utveckla kyrkornas röst i samhället
- främja religionsdialog och ge stöd till utsatta troende

Svenska kyrkan är medlem i Svenska missionsrådet (SMR) som stöder kyrkor och kristna organisationers utvecklingsarbete. Genom SMR verkar Svenska kyrkan för att religionsfrihet måste finnas med i svensk utrikespolitik och utvecklingssamarbete. Eftersom de mänskliga rättigheterna hör ihop bör religionsfrihet prioriteras på samma sätt som de övriga rättigheterna i svensk utrikespolitik, menar SMR.

SMR gör kartläggningar, tar fram rapporter, för samtal med beslutsfattare och driver opinion. SMR konstaterar i en rapport att religionsfriheten har kommit i skymundan i Sveriges internationella agerande. Till exempel finns religion och religionsfrihetsfrågor inte med i Sidas verksamhetsplan för demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Och diskriminering på grund av religion eller tro prioriteras inte av Sida till skillnad från flera andra diskrimineringsgrunder. SMR menar också att det sker positiva förändringar i politiken. Till exempel har statsministern nämnt religionsfrihet i regeringsförklaringen några år.

Svenska kyrkan har i sitt opinionsarbete under lång tid verkat för att svenska politiker och migrationsmyndigheter står upp för förföljda religiösa minoriteters rätt och möjlighet att söka en fristad i Sverige.

Om kristna migranter i Sverige

Många av de som kommer till Sverige har en religiös tillhörighet och identitet. De känner sig hemma i gudstjänst och kyrkorum. Svenska kyrkan välkomnar alla människor, oavsett tro och tradition. Svenska kyrkan förstår människors behov av att få normalisera sina liv, också genom att mötas i sociala sammanhang, gudstjänst och religiösa högtider. Migranter berikar gudstjänstlivet i Svenska kyrkan. Till exempel i Motala församling ökade från året innan besöksantalet till gudstjänster med över 3 000 besökare. En stor anledning till detta är invandringen till Sverige.

Svenska kyrkan har i mötet med tjänstemän på myndigheter och med politiker lyft den utsatta situationen för kristna på asylboenden, bland annat i samtal med migrationsminister Morgan Johansson.

Svenska kyrkan har även uttalat sig kring frågan om särskilda asylboenden för enbart kristna. I en FAQ på Svenska kyrkans intranät under Support migration går att läsa:

Grundläggande för Svenska kyrkan är att det är allvarligt och oacceptabelt att människor trakasseras på svenska asylboenden. De situationer som uppstår när olika värdegrunder och förhållningssätt kolliderar måste erkännas, och människors oro tas på fullaste allvar. Detta innebär även att Migrationsverkets personal måste vara lyhörd och snabbt förflytta de personer som utsätter andra för hot eller våld. Dock tror vi inte att boenden systematiskt organiserade efter exempelvis religion är en bra lösning i denna situation. Att vi måste arbeta för att hitta vägar för att leva tillsammans oavsett tro och bakgrund är inte något valbart eller ämne för debatt, utan ett faktum. Därför vill vi inte bidra till separata boenden för kristna asylsökande.

När trakasserier förekommer måste man naturligtvis ingripa, men när så sker måste man även fundera noga på vilka lösningar som är bäst

både för den utsatta gruppen eller personen och för samhället i stort. Vad skulle separata boenden få för konsekvenser långsiktigt? Vi vill inte medverka till ökad polarisering och segregering i samhället. Ansvariga för boenden och myndigheter behöver fördjupad kunskap om minoritetsgruppers ställning och förutsättningar i ursprungsländerna, för att få en djupare förståelse för den problematik som finns.

Det finns också risker för att motsättningar ökar ytterligare och att människor blir ännu mer utsatta. Även andra människor än kristna trakasseras, och med kristna värderingar som grund bör vi inte göra skillnad på människor. Fokus nu behöver vara att stärka säkerheten på boendena och att skapa förutsättningar för att vistelsen där ska vara uthärdlig trots de stora påfrestningar som den innebär. Här bidrar Svenska kyrkans församlingar genom det diakonala arbete som vänder sig till asylsökande och nyanlända.

Opinionsbildning kring migration

Den nationella nivåns uppdrag är att företräda Svenska kyrkan i samhället och väcka medvetenhet om våra frågor och perspektiv. Detta gör Svenska kyrkan främst genom opinionsbildning och påverkansarbete. Opinionsbildning handlar om att delta i det offentliga samtalet och bidra med Svenska kyrkans perspektiv på viktiga samhällsfrågor. Påverkansarbete genom remissvar, uppvaktningar av beslutsfattare, medverka i och arrangera samtal med samhällets företrädare, skrivande av debattartiklar, öppna brev och att göra uttalanden. Dessa är viktiga instrument för att få inflytande över frågor som är viktiga för Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan arbetar tillsammans med andra kyrkor i Sveriges kristna råd (SKR) och andra engagerade aktörer för att påverka asylpolitiken i Sverige och Europa i en mer rättssäker och human riktning. Utgångspunkten är i linje med den diakonala kallelsen – solidariteten med människan i utsatthet. Arbetet grundar sig dels på den kristna tron, dels på det internationella samfundets arbete med mänskliga rättigheter samt relevanta konventioner om mänskliga rättigheter.

Parallellt med detta arbete verkar Svenska kyrkan för att människor ska få en bra start i Sverige och ett samhälle där människor kan leva tillsammans. Internationellt arbetar Svenska kyrkan för ett globalt ansvarstagande för flyktingsituationen, för ett bibehållet bistånd, med humanitära insatser i flyktingars närområden och med långsiktigt utvecklingsarbete.

Tillsammans med kyrkorna i SKR har Svenska kyrkan tagit fram dokument som lägger grunden för ställningstaganden i migrationsfrågor, bland annat *Detta vill vi – Kyrkorna och migrationsfrågorna* och *Manifest för en ny tidsanda – i migrationens, medmänsklighetens och mångfaldens tecken*.

I Europa samarbetar Svenska kyrkan med CCME. CCME är en ekumenisk organisation som stöder kyrkor i Europa i arbetet för människor på flykt. CCME arbetar bland annat med att påverka beslut som rör migranter, flyktingar och minoritetsgrupper på europeisk och nationell nivå genom uttalande, uppvaktningar och rapporter. Svenska kyrkan stödjer CCME:s program Safe Passage som arbetar för att öka människors möjlighet att ta sig ifrån konfliktområden. Programmet innehåller bland annat följande punkter:

- Utökade sök och räddningsaktioner på Medelhavet
- Humanitära visum för människor som flyr från krisområden.
- Flexibla och generösa möjligheter till familjeåterförening
- Rättvis fördelning av ansvar för flyktingmottagandet mellan EU:s medlemsstater.

Tidigare kyrkomötesbehandling

Flykting och migrationsfrågan har behandlats på flera tidigare kyrkomöten. På kyrkomötena 2010 och 2011 behandlades två motioner 2010:7 och 2011:9. Båda motionerna innehöll förslag om att Svenska kyrkan skulle intensifiera arbetet med gömda flyktingar i Sverige. Motionerna behandlades av Ekumenikutskottet, Eu 2010:1 och Eu 2011:4. Utskottet ansåg att motionärens intentioner redan var tillgodosedda genom det arbete som bedrivs i Svenska kyrkans församlingar, stift och på nationell nivå och ansåg inte att en utredning skulle förbättra arbetet och föreslog därför att motionerna skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag och avtog motionerna både vid 2010 och 2011 års kyrkomöten.

Även under 2012 års kyrkomöte behandlades två liknande motioner av Ekumenikutskottet i Eu 2012:5. Den ena motionen 2012:12 handlade om de gömda och glömda i Sverige och den andra motionen 2012:15 om utvisade flyktingar. Även dessa avstogs av kyrkomötet.

2014 behandlade Kyrkolivsutskottet i sitt betänkande KI 2014:6 motion 2014:27 om församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande. Motionen bifölls av kyrkomötet.

Förra årets kyrkomöte behandlade också frågan om arbetet med flyktingar. Budgetutskottet tog vid sin behandling av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2015:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2016–2018* ett initiativ till att kyrkomötet utöver kostnadsram skulle anslå 75 miljoner kronor för arbetet med flyktingar och asylsökande vilket också blev kyrkomötets beslut. Utskottet noterar i sitt betänkande B 2015:1 att bland kyrkostyrelsens prioriteringar finns att öka stödet till utsatta människor i Mellanöstern och till arbetet med asylsökande och flyktingar i Sverige. Då utskottet kan konstatera att situationen ytterligare förvärrats sedan skrivelsen arbetades fram och behovet även betonas i flera motioner (2015:22, 2015:86 och 2015:89) bejakar utskottet behovet av ytterligare medel.

Förra årets kyrkomöte beslutade med anledning av motion 2015:39 att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta det stöd som behövs i arbetet med konvertiteter. Det pågår nu ett arbete med att ta fram ett nätbaserat pedagogiskt handledningsmaterial till stöd för medarbetare i Svenska kyrkan som arbetar med dopundervisning för människor från annan religiös kontext.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anse motion 2016:20 besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:31.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:32, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2016:32, punkt 2.

Motion 2016:20 av Kjell Petersson och Bertil Murray, Svenska kyrkans flyktingarbete

Utskottet delar motionärernas åsikt om att rätten till religionsfrihet är viktig för Svenska kyrkan att lyfta fram och konstaterar att detta idag redan sker i Svenska kyrkans flyktingarbete. Utskottet välkomnar också kyrkostyrelsens hållning i KsSkr 2016:1 där de skriver att det finns ett ökat behov av att värna religionsfrihet

och mänskliga rättigheter och att kyrkostyrelsen kommer att fortsätta analysera behoven hos olika grupper i utsatta situationer och stödjade samarbetspartner genom de kanaler som finns både inom verksamheten för internationell mission och diakoni och genom andra ekumeniska samarbeten. Utifrån att det motionärerna efterlyser redan pågår och kommer öka anser utskottet motionens första punkt för besvarad.

Som framgår av bakgrundstexten så har Svenska kyrkan under lång tid verkat i sitt opinionsarbete för att svenska politiker och migrationsmyndigheter står upp för förföljda religiösa minoriteters rätt och möjlighet att söka en fristad i Sverige. I detta ingår även ett arbete för kristna minoriteter. Därför anser utskottet att även motionens andra punkt kan anses besvarad.

Motion 2016:31 av Aron Emilsson och Helena Elmqvist, Omsorg om kristna asylsökande

Utskottet delar motionärernas åsikt om att omsorgen om kristna asylsökande är en angelägen fråga men menar att omsorgen bör gälla alla som söker asyl. Svenska kyrkan finns ofta genom sina församlingar på plats på anläggningsboenden och har genom närvaron ett ansvar att reagera på när alla utsatta grupper och minoriteter utsätts för förföljelse eller trakasserier. Oavsett religion, kön eller sexuell läggning ska man kunna känna sig trygg på anläggningsboenden. Detta är en fråga som är viktig att arbeta vidare med. Utskottet kan däremot inte se att ett symposium eller ett särskilt råd för dessa frågor är rätt väg framåt och föreslår därför att motionen avslås.

Motion 2016:32 av Aron Emilsson, Opinion och mission i migrationsfrågor

Utskottet anser att Svenska kyrkans kommunikation kring flykting- och migrationsarbetet väl avspeglar den ståndpunkt Svenska kyrkan har i dessa frågor och ser ingen anledning till att revidera vare sig ståndpunkt eller kommunikation. Därför föreslår utskottet avslag på motion 2016:32, punkt 1.

Däremot delar utskottet motionärens åsikt om att församlingarna är i stort behov av stöd i att hantera frågor kring mission och undervisning för nya svenskar. Själva mötet med personer som är nyfikna på kristen tro sker i församlingen och det behövs mer kunskap och vägledning i hur mötet blir så bra som möjligt.

Arbete med sökande och kristna från andra länder innebär möten med olika trostraditioner och människor som har hemvist i olika kristna samfund. Utskottet anser därför att det är av stor vikt att Svenska kyrkan i sitt arbete med mission och undervisning för nya svenskar arbetar ekumeniskt inom Sveriges kristna råd. Utskottet vill därför bifalla motion 2016:32, punkt 2.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Jerker Schmidt, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss emot utskottets beslut att föreslå kyrkomötet bifalla motion 2016:32, punkt 2.

Undervisning och mission är två av församlingens grundläggande uppdrag. Vi menar att den strategi församlingen har för mission och undervisning också ska täcka gruppen invandrare. De språkliga hinder som finns kommer att reduceras genom det översättningsarbete av gudstjänstmaterial som nu pågår.

Missionsuppdraget i en mångkulturell kontext är ett av de områden projektet *Dela tro – dela liv* arbetar med. Resultatet förväntas bidra till att bättre rusta församlingarna i det viktiga integrationsarbetet.

Avslag av motion 2016:32 punkt 2.

Ronny Hansson, Daniel Larson, Birgitta Lindén och Marie Nielsén.

Särskild mening 1

Vi har med stor bestörtning konstaterat hur människor, på grund av religiös tillhörighet, blivit förföljda och trakasserade på våra asylboenden vilka är tänkta att vara en fristad. En grupp som är särskilt utsatt när det kommer till förföljelse på grund av religiös tillhörighet är de kristna. Organisationen Open Doors har mer än väl belyst detta. Det är därför motiverat, både ur etisk och solidarisk synvinkel, att kyrkan arrangerar ett symposium där man avhandlar kristnas utsatthet på våra asylboenden. Då denna fråga är av sådan akut, svår och komplex natur så är det motiverat att kyrkan också tillsätter ett råd för att således kunna ge vägvisning och råd till våra församlingar om hur man ska kunna stödja utsatta kristna. Därför bör motion 2016:31, punkt 1 och 2, bifallas.

Anders Ahl

Särskild mening 2

Att hjälpa några få i Sverige till en stor kostnad medan övriga 65 miljoner flyktingar i världen lämnas mer eller mindre därhän, anser vi vara en felaktig prioritering. Kyrkan ska visa solidaritet med de mest fattiga och utsatta flyktingarna i världen, de som blir kvar och som inte har fysiska eller ekonomiska möjligheter att ta sig till Europa. Därför är det motiverat att punkt ett i motion 2016:32 ska bifallas.

Anders Ahl

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:9

Utbildningsväg för diakoner efter grundutbildningen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:2, *Utbildningsvägar för diakoner efter grundutbildningen*. Utskottet anser att Svenska kyrkans utbildningsinstitut på sikt bör kunna erbjuda diakoner en sådan fortbildning, men menar att förutsättningarna för detta ännu inte finns. Det är angeläget att institutet nu får tid att fokusera sitt arbete på att utveckla de befintliga utbildningarna för diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2016:2.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:2.

Motionens förslag

Motion 2016:2 av Lars-Ivar Ericson, Utbildningsväg för diakoner efter grundutbildningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att bygga upp en utbildningsväg för diakonerna inom diakoni och diakonivetenskap efter grundutbildningen.

Bakgrund

Från år 2000 ligger ansvaret för fortbildning för diakoner efter grundutbildningen hos stiftet, efter att diakoniinstitutionerna tidigare har haft det ansvaret.

Diakonernas utbildning idag

För en blivande diakon krävs från och med höstterminen 2013 lägst kandidatexamen, 180 högskolepoäng (hp) med huvudområde, 90 hp, inom något av områdena: psykologi, socialt arbete, vård, medicin eller folkhälsa, alternativt annan kandidatexamen omfattande 180 hp, med 90 hp inom något av områdena: psykologi, socialt arbete, vård, medicin eller folkhälsa. Ett annat alternativ är yrkesexamen omfattande lägst 180 hp inom motsvarande områden (t.ex. socionom eller sjuksköterska).

Utöver högskoleutbildningen behöver man genomföra åtta veckors praktik i en församling och deltagit i *Mötesplats mellan stift och student* under åtta till tio dagar. En förutsättning för att en diakonkandidat kan gå vidare i utbildningen är att ett stifts biskop har godkänt kandidaten.

Efter avslutad fackutbildning och stiftsförlagda utbildningsmoment väntar en ettårig pastoralteologisk utbildning för diakoner vid Svenska kyrkans utbildnings-

institut. Utbildningen motsvarar två terminers studier. Den pastoralteologiska utbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut startade hösten 2014. Den tidigare motsvarigheten var förlagd på olika diakoninstitutioner.

Det finns inte sammanställt i vilken utsträckning dagens diakoner skaffar sig fortbildningar utöver de utbildningar som erbjuds i stiftet. Redaktörerna för hemsidan www.diakoni.nu samlar material om diakonalt arbete som praktikfält och kunskapsområde. De har samlat och lagt upp magisteruppsatser som skrivits av diakoner. Där finns sammanlagt tio uppsatser inom områden socialt arbete, diakonivetenskap och socialpedagogik/socialt omsorgsarbete. Detta skulle kunna ge en indikation om att vidareutbildning på högskolenivå inte är vanligt förekommande bland diakoner.

Diakoners möjlighet till fortbildning idag

Svenska kyrkans utbildningsinstitut har inte i uppdrag att ge fortbildning efter den pastoralteologiska utbildningen, förutom vad gäller den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen. En given fortbildning för diakoner, kyrkomusiker, församlingspedagoger och präster finns inte idag.

Diakonens fält är brett och diakonernas olika fackutbildningar gör att inriktningen på fortbildning och utbildningsvägar efter grundutbildningen växlar.

Diakoner kan vidareutbilda sig utifrån sin fackutbildning genom enstaka kurser och magisterprogram inom t.ex. socialt arbete, socialpedagogik och social omsorg, och där ge studierna en diakonal inriktning. Ersta Sköndal högskola samverkar idag med norska Diakonhjemmet i ett masterprogram i socialt arbete med inriktning mot verksamhetsanalys och -utveckling i civilsamhället. Vid samma lärosäte finns också högskolekurser som har samhällsorienterad inriktning t.ex. Kyrkan och den nya välfärden, 15 hp, och Integration, teologi och tolerans, 15 hp. Dessa kurser har utvecklats för att också vara lämpliga som fortbildning för Svenska kyrkans diakoner.

Vid Uppsala universitet ges en kurs på 30 hp i diakonivetenskap. Denna kurs ger en introduktion till diakonivetenskap som kunskaps- och forskningsområde, och lämpar sig såväl för blivande diakoner som redan verksamma diakoner som vill skaffa sig mer kunskap om just diakonivetenskap.

Stiftet anordnar fortbildningar inom det diakonala området. Allt från orientering i aktuella ämnen till en mer omfattande utbildning i diakonipastoralarbete.

Ett biskopsbrev om diakoni

I avslutningskapitlet i biskopsbrevet om diakoni som utkom 2015 skriver biskoparna om diakoni som kunskapsområde och möjligheten till fortbildning (s. 70–71):

För kyrkans diakoni i hela dess bredd är insikten om diakoni som ett kunskaps- och kompetensområde avgörande. Utbildningen av diakoner har därför stor betydelse. Det är också viktigt att på sikt bygga upp en möjlig fortsatt utbildningsväg för diakonerna inom diakoni och diakonivetenskap efter grundutbildningen. I flera av våra grannländer finns denna möjlighet och en sådan utveckling borde också kunna komma till stånd hos oss. Även när det gäller mer renodlad verksamhetsutveckling skulle säkerligen en effektivare spridning av modeller och metoder kunna ske. Diakonala ”hantverksmässor” för ett ökat sådant erfarenhetsutbyte skulle kunna vara en spännande tanke.

För kompetenshöjande insatser inom det diakonala området finns det mycket att hämta också utanför Svenska kyrkans egna sammanhang. Ersta Sköndal högskola, ägd av tre av våra diakoninstitutioner, är

en viktig resurs för kyrkan och för hela civilsamhället. Uppsala universitet har kunnat erbjuda kurser med diakonivetenskaplig inriktning.

KI 2016:9

Tidigare kyrkomötesbehandling

Frågan om diakonernas utbildning har tidigare varit aktuell i kyrkomötet efter att utbildningsvägarna ändrades och Svenska kyrkans utbildningsinstitut grundades. Kyrkomötet biföll motion 2015:83 om ett adjunksår för nyvigda diakoner och kyrkostyrelsen utreder nu frågan (KmSkr 2015:4).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:2.

Utskottet delar motionärens åsikt att det är viktigt att diakoner ska ha tillgång till fortbildning och noterar att biskoparna i biskopsbrevet om diakoni sett ett behov av att på sikt bygga upp en fortsatt utbildningsväg för diakonerna inom diakoni och diakonivetenskap efter grundutbildningen.

Utskottet konstaterar att redan idag finns vissa möjligheter för diakoner till fortbildning på högskolenivå, bland annat på Ersta Sköndal högskola och Uppsala universitet.

Utskottet anser att Svenska kyrkans utbildningsinstitut på sikt bör kunna erbjuda diakoner fortbildning, men menar att förutsättningarna för detta ännu inte finns. Det är angeläget att institutet nu får tid att fokusera sitt arbete på att utveckla de befintliga utbildningarna för diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster. Det behöver även klarläggas om en diakonivetenskaplig utbildning kan bli en högskoleutbildning i statlig regi och inte en uppdragsutbildning. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:10

FN:s konvention mot rasdiskriminering

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2016:89, FN:s konvention mot rasdiskriminering. Utskottet bejakar motionärens syfte att kämpa mot rasdiskriminering och konstaterar att den nationella nivån sedan flera år tillbaka har arbetat och agerat med detta. Utskottet är förvissat om att det arbetet kommer att fortsätta. Utskottet anser däremot inte att motionens förslag, att vädja till regeringen i denna fråga, är rätt väg för kyrkostyrelsen att gå, utan föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:89.

Motionens förslag

Motion 2016:89 av Berit Bornecrantz Dias, FN:s konvention mot rasdiskriminering

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt vädja till regeringen om att uppfylla artikel 4 i FN:s konvention från 1965 mot alla former av rasdiskriminering.

Bakgrund

Idag bedriver Svenska kyrkan genom sina församlingar, i stiftet och på nationell nivå ett omfattande arbete för att visa på att Svenska kyrkan förstår och tolkar den kristna tron som en motkraft till rasism och främlingsfientlighet. Många församlingar arbetar aktivt pastoralt med frågor som relaterar till detta men också med opinionsbildning genom manifestationer och liknande. Exempel på det arbete som drivs i denna anda är språkcaféer, internationella grupper och samarbeten över religionsgränser. Ett exempel på stiftens påverkansarbete är Stockholms stifts kampanj *Gör inte skillnad på människor* där de lyfter Svenska kyrkans värdegrund och engagemang för människors lika värde.

Den nationella nivåns arbete mot rasism

På den nationella nivån finns inte något eget avgränsat ansvarsområde som handlägger frågor kring rasdiskriminering och rasism. Den typen av frågor hanteras snarare i respektive verksamhet och är en gemensam värdegrundsfråga.

Den nationella nivån har under de senaste åren deltagit i flera samarbetsprojekt för att bekämpa främlingsfientlighet och rasism. *Projekt Människovärde* drevs

mellan 2010–2013 av Svenska kyrkan, Svenska Kyrkans Unga och Sensus studieförbund. Syftet med projektet var att rusta Svenska kyrkan och Svenska Kyrkans Unga teologiskt och metodiskt för att agera för människovärde och mot främlingsfientlighet och rasism. Inom projektet har antologin *Där främlingskapet bryts kan en ny värld bryta fram* och metodmaterialet *Paulus brev till svenskarna* tagits fram. Under 2013 genomfördes utbildningar runt om i landet.

Svenska kyrkan har även deltagit i kampanjen *Vägra hata* som medlem i Sveriges interreligiösa råd och Sveriges kristna råd.

Inom ramen för stödfunktionen Support migration finns verktyg för församlingarnas arbete mot rasism och främlingsfientlighet.

Den nationella nivån har även agerat gentemot staten i sitt påverkansarbete. Kyrkostyrelsen lämnade 2013 ett yttrande över betänkandet från den statliga utredningen SOU 2012:74 *Främlingsfienden inom oss* som letts av Bengt Westerberg (Dnr Ks 2013:346). Kyrkostyrelsen ställde sig i stort bakom förslagen i betänkandet som kyrkostyrelsen anser vara ambitiösa och genomtänka. I sitt yttrande lyfte kyrkostyrelsen även situationen för samer och romer. Kyrkostyrelsen konstaterar att de utbredda fördomar och den rasism som finns gentemot romer och samer i Sverige gavs alltför lite utrymme i betänkandet.

Svenska kyrkan har lyft hatbrott mot romer, judar och samer i en rapport från 2013, *Våga vara minoritet* och särskilt uppmärksammat hatbrott mot samer och samiska barns utsatthet då de utsätts för diskriminering, fördomar och mobbning pga. sin samiska bakgrund (skuggrapport till FN *Human Rights Challenges 2014*, och *Tio sätt att stärka barn och unga – ett minoritets- och urfolksperspektiv*).

Kritik mot Sveriges efterlevnad av FN:s konvention mot rasdiskriminering

Sverige ratificerade FN:s konvention mot rasdiskriminering år 1971. Senast 2013 fick Sverige kritik från FN:s granskningskommitté som har som uppgift att granska hur medlemsstaterna upplever sina åtaganden. Granskningskommittén påpekar i sin rapport att det finns en ökning av rapporter om hatpropaganda med rasistiska motiv, särskilt från vissa politiker på den yttersta högerkanten. Den är också oroad över en ökning av rapporterad hatpropaganda i medier och på internet. Kommittén ser dessutom en fara med den restriktiva tolkning av hets mot folkgrupp som tillämpas i Sverige.

Vidare noterar granskningskommittén att rasist- och extremistorganisationer fortsätter sin verksamhet trots att Sverige menar att lagstiftningen, i enlighet med konventionen, förbjuder rasistiska uttryck, inklusive verksamheter hos grupper som förespråkar rasdiskriminering. Men granskningskommittén menar att det inte finns några uttryckliga rättsregler som olagligförklarar och förbjuder organisationer som främjar och uppmanar till rashat. Därför upprepar den sin tidigare rekommendation att Sverige ska ändra sin lagstiftning så att organisationer som främjar och uppmanar till rashat olagligförklaras och förbjuds, i linje med artikel 4 b i konventionen.

I regeringens svar på kritiken hänvisar de till sitt svar från 2006 som var svar på en tidigare likartad kritik. I sitt svar skriver de följande:

Som framgår av punkten 13 under artikel 2.1 förbjuds hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § brottsbalken. I Sverige har yttrandefriheten i medierna ett särskilt starkt skydd genom grundlagsbestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, jfr punkterna 25–30 i den tolfte rapporten. Brottet hets mot folkgrupp finns med i den katalog över brott som anger vilka gärningar som kan vara straffbara i grund-

lagsskyddade medier. Straffbestämmelserna till skydd för etniska minoriteter gäller således även om brottet begås i grundlagsskyddade medier, t.ex. tidningar eller television.

KI 2016:10

Tidigare behandling

Frågor kring rasism behandlades i kyrkomötet förra året i motion 2015:26, *Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka*. Gudstjänstutskottet behandlade motionen och uttryckte i sitt betänkande G 2015:3 ett avståndstagande från främlingsfientlighet, antisemitism och rasism i samhället, men menar att det som motionärerna efterfrågade, ”att ta fram en handlingsplan som på teologisk grund skyddar det unika människovärdet mot den framväxande främlingsfientligheten och rasismen inom såväl kyrkan som samhälle” redan görs på Svenska kyrkans olika nivåer. Därför avsågs motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:89.

Utskottet bejakar motionärens syfte att kämpa mot rasdiskriminering och konstaterar att den nationella nivån sedan flera år tillbaka har arbetat och agerat med detta. Utskottet är förvissat om att det arbetet kommer att fortsätta. Utskottet anser däremot inte att motionens förslag, att vädja till regeringen i denna fråga, är rätt väg för kyrkostyrelsen att gå, utan föreslår att motionen ska avslås.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Jerker Schmidt, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:11

Avgifter för barn på nationell nivå

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:41 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska belysa kostnader som tas ut av barn och ungdomar för aktiviteter på nationell nivå och reflektera över om kostnaderna är nödvändiga. Utskottet menar att kyrkostyrelsen redan gjort detta och även tagit konsekvenser av detta. Av den anledningen föreslås avslag av motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:41.

Motionens förslag

Motion 2016:41 av Jesper Eneroth och Sofija Pedersen Videke, Avgifter för barn på nationell nivå

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att belysa kostnader som tas ut av barn och ungdomar för aktiviteter på nationell nivå och reflektera över om kostnaderna är nödvändiga.

Bakgrund

Det finns två större nationella samlingar som anordnas av Svenska kyrkan på nationell nivå, *Världens fest* och *Teologifestivalen* och ansvaret för planering och ekonomi delas med några stift och ofta tillsammans med andra organisationer. Andra nationella samlingar som anordnas har en specifik målgrupp och karaktären är då oftast fortbildning eller inspiration för medarbetare, varför samlingarna då inte vänder sig till barn eller blir meningsfulla för minderåriga.

Deltagande i Världens fest 2017 i Västerås är gratis. Kostnaden för att delta handlar därför främst om boende, mat och eventuella resor. Det erbjuds golvlogi på skolor i Västerås för 150 kronor per natt inklusive frukost. Den ordinarie deltagaravgiften för Teologifestivalen 2017 i Uppsala ligger på 1 600 kronor, studenter får ett rabatterat pris av 700 kronor och medlemmar i Svenska Kyrkans Unga betalar 400 kronor.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om deltagaravgifter för barn och unga i Svenska kyrkans verksamhet har behandlats både i kyrkomötet 2015 och 2014. Ekonomi- och egendomsutskottet

menade i EE 2014:8 att en avgiftsfri verksamhet skulle kunna få stora konsekvenser för enskilda församlingar och pastorat men att frågan om avgiftsfri verksamhet för barn och unga både är lovvärd och eftersträvansvärd. Man menade att många församlingar har möjlighet att genom diakonala insatser och donationsfonder lämna bidrag till de som vill delta i kyrkans verksamhet och motion 2014:51 som föreslog att kyrkostyrelsen skulle verka för en avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet i Svenska kyrkan avsågs.

I förra årets kyrkomöte behandlades motion 2015:19 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen ska verka för att barn och unga ska kunna delta avgiftsfritt på Svenska kyrkans nationella konferenser. Kyrkolivsutskottet betonade i KI 2015:4 att föräldrarnas ekonomiska villkor inte får vara avgörande för barn och ungas möjligheter att delta i samlingar på nationell nivå, men ansåg samtidigt att frågan om avgiftsfritt ändå är komplicerad. Utskottet menade att kostnaden för resa och uppehälle kan vara nog så kostsam, inte minst för den som behöver resa långt för en konferens.

Utskottet ansåg att det i första hand är församlingens ansvar att göra det möjligt för barn och unga att delta i Svenska kyrkans verksamhet. Utskottet menade också att det kan finnas en mening med att aktiviteter utöver det vanliga församlingsarbetet, så som konferenser och resor, innebär en viss egeninsats och föreslog att kyrkomötet skulle avslå motionen i fråga, vilket kyrkomötet gjorde.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2016:41.

Utskottet anser att det finns flera grupper i samhället med svårigheter att delta i den verksamhet som kräver deltagaravgifter eller andra kostnader, däribland barn och unga som har föräldrar med en ansträngd ekonomi. Svenska kyrkans församlingar bör därför motverka de hinder som även en liten egeninsats kan innebära och sträva efter att den ordinarie verksamheten i församlingen är kostnadsfri för den enskilde.

Utskottet menar däremot att när det gäller deltagande i nationella möten är det svårt att utarbeta ett helt rättvist system. I många fall är det kostnader för resa och logi som är den stora utgiften i samband med nationella möten, inte deltagaravgiften. Den reflektion utskottet gav uttryck för i behandlingen av en liknande motion i förra årets kyrkomöte finns kortfattat återgivet i bakgrundstexten ovan och samma reflektion ligger bakom utskottets ställningstaganden även i år.

Utskottet delar motionärernas intention att inte utestänga barn och ungdomar från Svenska kyrkans verksamhet, men anser att kyrkostyrelsen redan reflekterat och agerat vad gäller de kostnader som tas ut i nationella sammanhang och tagit konsekvenser av detta genom att låta deltagandet i *Världens fest* vara gratis för denna målgrupp samt subventionera deltagaravgiften för *Teologifestivalen*. Av dessa anledningar föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att föreslå kyrkomötet avslå motion 2016:41 och yrkar bifall till densamma med följande motivering:

Motionärerna föreslår att Svenska kyrkan tar ytterligare ett steg på vägen mot att låta de aktiviteter för barn och ungdomar, som anordnas på nationell nivå, vara avgiftsfria. Steg har tagits av kyrkostyrelsen i den riktningen och vi anser att en ”målgång” borde vara inom räckhåll. En förnyad reflektion kring nödvändigheten av att ta ut en avgift vid nationella aktiviteter för barn och ungdomar önskas!

Bifall till motion 2016:41.

Ronny Hansson, Daniel Larson, Birgitta Lindén och Marie Nielsén

---

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:12

Konfirmandmaterial om Svenska kyrkans styrning och ledning

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2016:42 som föreslår att formerna för ett nationellt utarbetat stödmaterial om hur kyrkan styrs utreds. Utskottet ser vikten av tillgängligt material inom området styrning och ledning av Svenska kyrkan för alla åldrar och föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2016:42.

Motionens förslag

Motion 2016:42 av Jesper Eneroth och Lissandra Rickemark, Konfirmandmaterial om Svenska kyrkans styrning och ledning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att närmare utreda formerna för ett nationellt utarbetat stödmaterial om hur Svenska kyrkan styrs, som ska kunna användas bland annat i konfirmationsundervisningen.

Bakgrund

På Svenska kyrkans webbplats finns flera webbsidor som beskriver hur Svenska kyrkans styrs. Sidorna vänder sig till en bred målgrupp som önskar information och fakta om Svenska kyrkan som organisation, www.svenskakyrkan.se/organisation.

Kyrkomötet och kyrkostyrelsen har egna webbsidor där styrorganen presenteras, både uppdragen och de förtroendevalda. Kyrkomötets webbsida innehåller mycket information om hur ansvaret ser ut och vilka ärenden som kyrkomötet beslutar om. Samtliga ärendena finns också tillgängliga. En del av kyrkostyrelsens ärenden t.ex. remissvar och andra uttalanden finns tillgängliga på kyrkostyrelsens webbsida. Även nämnder och kommittéer finns introducerade och deras uppdrag beskrivs.

Det finns länkar till stiftens och församlingarnas webbsidor där dessa informerar om styrning och ledning regionalt och lokalt. Hur presentationen är utformad varierar mellan stiftet och mellan församlingarna. På Svenska kyrkans intranät finns ytterligare information om kyrkans ledning på nationell nivå och kyrkokansliets chefer och medarbetare är presenterade på samma sätt som stiftet och församlingarna kan presentera sina chefer och medarbetare.

Ärkebiskopen har en egen webbsida där hennes uppdrag och arbete beskrivs utförligt. Det finns också en webbsida där kyrkovalet presenteras ingående.

Det pågår ett utvecklingsarbete vad gäller information med rörlig bild. Exempel inom området styrning och ledning är livesändningar från kyrkomötet som kan bidra till ökad förståelse av hur Svenska kyrkans styrs och vilka frågor som är aktuella. Likaså inspelningar med t.ex. intervjuer med ärkebiskopen och generalsekreteraren som ibland publiceras på webben.

Övergripande information om hur Svenska kyrkan styrs och leds finns även i pappersform som t.ex. i årsredovisningen för Svenska kyrkan på nationell nivå.

Det nationella fleråriga projektet *Krafttag konfirmation* pågår i samarbete med samtliga stift. Satsningen innehåller både reflektion utifrån konfirmationens betydelse och arbete med kommunikationsutveckling. Det är ett svar på det uppdrag kyrkomötet gav kyrkostyrelsen 2013 med anledning av två motioner, 2013:30 och 2013:43 (KmSkr 2013:18). De teologiska utgångspunkterna som ryms i *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete* innebär att konfirmandarbetet ska stärka unga människor i en viktig tid i deras liv. Konfirmanderna ska känna och förstå att de är älskade av Gud och värdefulla. De ska ges möjlighet att få veta mera om kristen tro och tillfälle att reflektera över livs- och samhällsfrågor i en kristen kontext. Under konfirmandtiden ska konfirmanderna få uppleva gemenskap och vara med i ett sammanhang som inte kräver prestation och jämförelser och ges möjlighet och utrymme att få bidra till kyrkans liv och verksamhet med sin tro, sina frågor och sitt engagemang.

Under våren 2016 genomfördes en kvantitativ och en kvalitativ undersökning kring fjortonåringars frågor och funderingar som presenterats i rapporten *Vem kan jag lita på?* och publicerad på Svenska kyrkans webbsida. I den framgår att frågor om relationer och tillit är bland de vanligaste funderingarna hos unga. Bland de topp femton viktigaste ämnena finns främst existentiella frågor såsom meningen med livet och vad som händer när jag dör. Enligt erfarna konfirmandledare är intresset för Svenska kyrkans organisation, styrning och ledning sällsynt bland unga i konfirmandåldern och det är inte något som lyfts särskilt i undervisningen. Däremot kan unga som blivit ledare i konfirmandarbetet vara intresserade av detta.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2016:42.

Förslaget om ett nationellt stödmaterial med fakta om hur Svenska kyrkans styrs och leds är bra och angeläget. Både yngre och äldre har ofta bristande kunskap om kyrkans demokratiska struktur. Utskottet ställer sig frågande till om organisationskunskap är något som specifikt bör lyfta i konfirmandarbetet, då detta sällan tillhör de intressen som konfirmanderna själva lyfter. Det är dock bra med tillgång till stödmaterial för samtal bland konfirmanderna. Då 16-åringar kan rösta för hur kyrkan ska styras behöver det också finnas möjligheter för de unga till ökad förståelse av organisationen och därmed bättre förutsättningar att göra val. De Ungas Kyrkomöte menar att en ökad kunskap också kan bidra till ett ökat valdeltagande.

Det finns redan ett omfattande material på Svenska kyrkans webbplats om styrning och ledning av Svenska kyrkan, men utskottet menar att det behövs även andra former för information. Filmer på nätet är ett bra och enkelt sätt att sprida information och kunskap. De Ungas Kyrkomöte anser att materialet ska vara enkelt och tydligt, och att det som fungerar för barn och unga är också bra för vuxna. Ungdomsorganisationerna skulle kunna inkluderas i framställningen av ett material.

Utskottet föreslår att formerna för ett nationellt stödmaterial utreds och föreslår att kyrkomötet bifaller motion 2016:42.

KI 2016:12

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:13

Omvårdnad av döende och deras rätt att avsluta sina liv

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2016:71 om omvårdnad av döende och deras rätt att avsluta sina liv. Frågan om dödshjälp och de frågor som är nära knutna till detta har varit uppe vid tidigare kyrkomöten. Nu liksom då anser utskottet att frågan kräver fortsatt arbete men att det kan göras utan att kyrkomötet beslutar uppdra åt kyrkostyrelsen att särskilt bearbeta frågan. Utskottet föreslår därför avslag på motionens båda punkter.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:71, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:71, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2016:71 av Axel W Karlsson, Omvårdnad av döende och deras rätt att avsluta sina liv

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda etiska frågor kring livets slut i syfte att utarbeta rekommendationer.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att därvid ägna särskild uppmärksamhet åt den modell som Förbundsrepubliken Tyskland antog som lag den 5 november 2015.

Bakgrund

Eutanasi (dödshjälp) innebär ett avsiktligt ingrepp i syfte att avsluta en människas liv och som utförs inom ramen för hälso- och sjukvården. När frågan om huruvida eutanasi ska vara tillåtet eller inte diskuteras förutsätts vanligtvis att det endast gäller patienter som är obotligt sjuka och som står inför en snar död. En annan förutsättning är att eutanasi endast kan komma i fråga när det föreligger ett uttalat eller underförstått samtycke från patienten.

Möjligheten till eutanasi förespråkas emellertid ibland även beträffande människor som inte är döende, men som lever under omständigheter som uppfattas som outhärdliga. Det kan till exempel gälla personer som är helt förlamade till följd av en olycka. Det kan också handla om personer som på ett varaktigt sätt har tydliggjort att de inte längre vill leva.

Ett närbesläktat begrepp är ”läkarassisterat självmord”, vilket innebär att en läkare skriver ut ett recept på ett dödligt läkemedel efter begäran från en patient. Patienten kan sedan på egen hand inta läkemedlet. I de fall patienten till följd av

funktionsnedsättning, till exempel förlamning, inte har möjlighet att inta läkemedlet på egen hand, så kan läkarassisterat självmord även innefatta att läkaren ger läkemedlet åt patienten.

Avgränsningar

Det är viktigt att avgränsa eutanasi från avbrytandet av en behandling i de fall där det inte längre finns någon utsikt till att patienten ska bli botad. Avsikten är då inte att patientens liv ska utsläckas utan att behandlingen inte längre är meningsfull. Detta sker rutinmässigt inom vården. Det är viktigt att framhålla att man inom sjukvården inte till varje pris strävar efter att förlänga livet på patienter som befinner sig i en process där döden är nära förstående. I stället avbryts olika behandlingar när de inte längre är meningsfulla och insatserna inriktas på att ge en god omvårdnad.

En annan avgränsning har sin grund i att en beslutskapabel patient har rätt att avstå från behandlingar av olika slag. Detta är fallet även om en utebliven behandling kommer att leda till att patienten dör.

Författningsreglering

Eutanasi är inte tillåtet enligt svensk lag. Inom Europa är det tillåtet i Belgien, Holland och Luxemburg. I Schweiz tillåts att man hjälper en person att avsluta sitt liv, det vill säga assisterat självmord. Den förändring som skett i Tyskland som motionären beskriver gör inte eutanasi laglig utan berör påföljden.

Statens medicinsk-etiska råd (SMER) föreslog 2008 att läkarassisterat självmord – i betydelsen att en läkare ska kunna skriva ut recept på ett dödligt läkemedel på en patients begäran – skulle tillåtas i Sverige. Det skulle däremot enligt SMER inte vara tillåtet för läkaren att ge läkemedlet till patienten.

Inställning till eutanasi inom medicinsk praxis

En kritisk inställning till eutanasi är även dominerande inom medicinsk praxis bland läkare och sjuksköterskor som arbetar med människor i livets slutskede. Detta framgår bland annat i antologin *Liv och död. Livsuppehållande behandling från början till slut*, som är utgiven på Karolinska Institutet University Press 2009. Här redovisar de båda läkarna Johan Frostegård och Carl Johan Fürst erfarenheter från vård av döende samtidigt som de argumenterar mot eutanasi. Det framgår av deras artiklar att den moderna sjukvården har goda möjligheter att lindra olika slags lidande i livets slutskede.

Johan Frostegård skriver: ”Man kan inte nog påpeka att det man tror som frisk och ung, nämligen att livet skulle vara outhärdligt om man blev svårt sjuk eller handikappad, inte är korrekt (sid. 84).” Han avslutar sin artikel med följande ord: ”I stället för att införa dödshjälp och riskera modern ättestupa måste vi vidareutveckla den palliativa vården för att säkerställa en god död, vilket är vad eutanasi egentligen betyder (sidan 85).”

I en intervju i Dagens Nyheter den 2 februari 2016 ger Johan Frostegård argument mot att tillåta eutanasi. Intervjun är föranledd av den debattartikel som infördes i DN den 30 januari 2016

Ställningstagande till eutanasi från Svenska kyrkan

Svenska kyrkan har så länge frågan har varit aktuell, i likhet med andra kyrkor motsatt sig eutanasi.

Det övergripande argumentet mot eutanasi är att det strider mot respekten för människovärdet att avsiktligt döda en människa (såvida det inte handlar om själv-

försvar). Ur ett kristet perspektiv är livet en gåva från Gud och vi förfogar inte över det på så sätt att vi har rätt att utsläcka en annan människas liv.

Det finns också en uppenbar risk att vissa svårt sjuka människor kan föreställa sig att de skulle utgöra en belastning för samhället, eller för sina anhöriga, och att de av den anledningen skulle begära eutanasi. Det är angeläget att förhindra att människor ska behöva känna en sådan press.

Om eutanasi tillåts för vissa situationer så kommer man lätt in på ett sluttande plan när det gäller vilka skäl som ska vara tillräckliga. Detta argument innebär att när man väl har passerat en viss tydlig gräns så ligger det nära till hands att ta ytterligare steg i samma riktning utan att detta uppfattas som att man passerar en ny relevant etisk gräns.

Erfarenheterna talar för att patienter som erbjuds god vård, inklusive effektiv smärtlindring sällan ber om hjälp med att få dö. Det finns i de allra flesta fall möjlighet att ge bra smärtlindring.

Tidigare behandling av kyrkomötet

2001 års kyrkomöte beslutade med anledning av två motioner, en om livstestamente och en om dödshjälp, att ge kyrkostyrelsen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna (KmSkr 2001:12, TU 2001:11). Utskottet påpekar att förändringen inom den medicinska vetenskapen och vården har föranlett nya frågor av stor betydelse. Dessa anser man behöver ges en teologisk belysning. Efter en sådan teologisk reflektion bör därefter ett underlag läggas fram för fortsatt bearbetning av de aktualiserade frågorna. De avgränsningar vad gäller frågor som ska behandlas samt på vilket sätt resultatet av arbetet presenteras bör enligt utskottet avgöras av kyrkostyrelsen.

I kyrkostyrelsens skrivelse *Redogörelse för kyrkostyrelsens behandling av kyrkomötets ärenden* (KsSkr 2002:3) anger man att kompetensen på området håller på att byggas upp på kyrkokansliet. Vidare sägs att den etiska diskussionen kring frågorna om livstestamente och dödshjälp bevakas. Bland annat har man tagit del av erfarenheter från Holland och Belgien om dödshjälp. Avslutningsvis anger kyrkostyrelsen att skrivelsen är slutbehandlad

Under kyrkomötet 2008 behandlades en motion 2008:57 om aktiv dödshjälp. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att på lämpligt sätt bearbeta frågan om aktiv dödshjälp.

Kyrkolivsutskottet angav i sitt betänkande KI 2008:6 att det delade Läronämndens uppfattning att diskussionen om aktiv dödshjälp rymmer en hel rad teologiskt och etiskt viktiga frågor. Dessa kräver en aktualisering av vad kyrkans bekännelse om livets okränkbarhet och värde betyder i olika existentiella, sociala och medicinska sammanhang. Frågan kräver, med hela sin komplexitet, ett fortsatt arbete, men utskottet bedömde att det kan ske utan att kyrkomötet åter beslutar uppdrag åt kyrkostyrelsen att särskilt bearbeta frågan om aktiv dödshjälp. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:71.

Frågan om dödshjälp och de frågor som är nära knutna till detta har varit uppe vid tidigare kyrkomöten och frågan har utretts bland annat i samband med behandlingen av frågan under kyrkomötet 2008. Lagstiftning och debatt i denna fråga följs fort-

löpande av Svenska kyrkan på nationell nivå. Nu liksom då anser utskottet att frågan kräver fortsatt arbete men att det kan göras utan att kyrkomötet beslutar uppdra åt kyrkostyrelsen att särskilt bearbeta frågan. Utskottet föreslår därför avslag på motionens bägge punkter.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:14

Policy för sociala medier

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2016: 49 om policy för sociala medier. Utskottet anser att det kan behövas fortlöpande kunskap om hur sociala medier kan användas och att det är viktigt att agera ansvarsfullt på sociala medier men menar att det är upp till varje organisation att själv bestämma sina regler kring sociala medier och ingenting som direkt kan kopplas samman med vilka som får bidrag från Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar vidare att frågan om *Policy för förtroendevalda* och den debatten inte längre är aktuell och föreslår därför avslag på motionens samtliga punkter.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:49, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:49, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:49, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2016:49 av Johanna Andersson, Policy för sociala medier

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en policy för hur de aktörer som uppbär ekonomiskt stöd från Svenska kyrkan uttrycker sig i sociala medier.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga ner planerna på att ta fram en policy för hur förtroendevalda representanter som inte uppbär ekonomiskt stöd från Svenska kyrkan uttrycker sig i sociala medier.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att besvara de av Thomas Grahl ställda frågorna i Kyrkans tidning den 10 juni 2016.

Bakgrund

Sociala medier idag

Sociala medier är sociala nätverk där människor kan mötas på Internet. Till skillnad från traditionella medier, där det oftast handlar om envägskommunikation, kan alla bidra med innehåll. Exempel på sociala medier är forum, bloggar och wikier. Det största forumet i sociala medier är idag Facebook, med över en miljard användare.

Svenskarnas användning av sociala medier har ökat stadigt. 2014 var svenskarna i genomsnitt på sociala nätverk fyra timmar i veckan. Användningen har också krupit nedåt i åldrarna. Ju yngre man är, desto mer aktiv är man i sociala nätverk.

En av orsakerna till att användningen har ökat är de smarta telefonerna, det vill säga den typ av mobiltelefoner, genom vilka man kan koppla upp sig mot internet. Nu är det inte längre nödvändigt att sitta framför en stationär dator för att vara på internet, utan man kan bära med sig internet var man än är. Förväntningarna på företag och organisationer har blivit större och det ses numera många gånger som en självklarhet att kunna nå en kundtjänst via sociala medier. Det finns också ofta en förväntan om att få svar snabbt och dessutom utanför kontorstid.

Svenska kyrkan i sociala medier

De sociala medierna har blivit ett sätt att kommunicera med sina nätverk, både privat och yrkesmässigt. Bland Svenska kyrkans anställda används sociala medier dagligen, både i församlingar, på stiftskanslier och på den nationella nivån.

Svenska kyrkan vill i sitt strategiska arbete bejaka anställdas möjligheter att aktivt ta del av nätverk i sociala medier, eftersom de ger goda möjligheter för Svenska kyrkan att lyssna på – och föra dialog med – medlemmar, kolleger, medie-representanter och allmänhet. De ger också en möjlighet att forma en annan eller mer nyanserad bild av vad kyrkan gör och står för.

Detta i grunden positiva, strategiska förhållningssätt innebär samtidigt en sårbarhet. Ett ogenomtänkt uttalande, som tidigare bara hade nått ett fåtal, kan nu via internet spridas och nå en större publik. Ryckt ur sitt sammanhang kan det som sagts feltolkas och oftast finns det ingen möjlighet att stoppa spridningen.

Om dokumentet Policy för sociala medier i tjänsten

För att vägleda anställda i Svenska kyrkan i hur de bör agera när sociala medier används i tjänsten har *policydokumentet Sociala medier i tjänsten 2.0* tagits fram (dokumentet är en uppföljning på *Policydokumentet Sociala medier i tjänsten*). Policyn är bindande för den nationella nivån och erbjuds församlingar, pastorat och stift i Svenska kyrkan. I den finns riktlinjer om hur man bör uttrycka sig och agera i sociala medier. Bland annat uppmanas anställda att vara transparenta och tydliga, bidra med sin kompetens, vara ärliga, visa gott omdöme, respektera att andra människor kan ha åsikter som strider emot de egna samt att skydda konfidentiella uppgifter. Policyn beslutades den 9 november 2015 av kyrkokansliets kommunikationschef.

Förslaget om ett policydokument för förtroendevalda i Svenska kyrkan

Under våren 2016 togs ett förslag fram för en policy för förtroendevalda i Svenska kyrkan. Dokumentet var tänkt som en vägledning och hjälp för förtroendevalda på nationell nivå. Dokumentet formulerades med utgångspunkt i dokumentet *Policy för sociala medier i tjänsten* men gjordes kortare och innehöll en del förändringar.

Ärendet behandlades av kyrkostyrelsen den 14 juni 2016 som återremitterade det till arbetsutskottet för vidare beredning. Idag finns inga planer på att lägga fram ett nytt förslag.

I samband med att ärendet var uppe för behandling publicerades en debattartikel i Kyrkans tidning från Thomas Grahl som var kritisk till en policy för förtroendevalda då den kan begränsa de förtroendevaldas yttrandefrihet. I samma nummer svarade kyrkostyrelsen genom Wanja Lundby-Wedin, kyrkostyrelsens förste vice ordförande och Mats Hagelin, kyrkostyrelsens andre vice ordförande som menar att en policy inte behöver hindra yttrandefriheten men kan ge råd och stöd samt uppmuntra till att reflektera över vad det innebär att vara förtroendevald och officiell representant för Svenska kyrkan.

Organisationer som får ekonomiskt stöd av Svenska kyrkan på nationell nivå

KI 2016:14

Svenska kyrkan har på olika sätt genom åren gett ekonomiskt bidrag till samarbetspartner. Några får direkta anslag medan andra får medel genom en tilldelad rikskollekt. Under 2016 har EFS och Svenska Kyrkans Unga fått anslag för sin verksamhet.

Kyrkostyrelsen har tagit fram kriterier för rikskollekter där det framgår att det vid sidan av den egna verksamheten endast är verksamheter som Svenska kyrkan är engagerad i eller är relevanta och ger mervärde för hela Svenska kyrkan som kan ta del av rikskollekt.

Under 2016 tillföll hälften av rikskollekterna det egna internationella arbetet. Övriga organisationer var Svenska Kyrkans Unga, Sveriges kyrkosångsförbund, Svenska bibelsällskapet, EFS, Salt, Svenska missionsrådet, Sveriges kristna råd, Hela människan, Diakoniinstitutionerna (Vårsta, Samariterhemmet, Ersta, Stora Sköndal och Bräcke) samt Kyrkornas världsråd.

Någon policy för hur sociala medier bör användas av dessa organisationer som får ekonomiskt stöd av Svenska kyrkan finns inte idag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:49.

Utskottet inleder med att konstatera att sociala medier är en del av den verklighet utskottet lever och är förtroendevald i och anser att det är bra att Svenska kyrkan använder sig av digitala kanaler och sociala medier i sin kommunikation och ser positivt på att sociala medier används av förtroendevalda inom Svenska kyrkan. Utskottet menar att det kan behövas fortlöpande kunskap om hur dessa medier kan användas och att det är viktigt att agera ansvarsfullt på sociala medier. Detta utan att för den saken skull inkräkta på yttrandefrihet och på den kyrkliga debatten. Utskottet menar vidare att det är upp till varje organisation att själv bestämma sina regler kring sociala medier och ingenting som direkt kan kopplas samman med vilka som får bidrag från Svenska kyrkan. Vidare konstaterar utskottet att frågan om *Policy för förtroendevalda* och den debatten inte längre är aktuell och föreslår därför avslag på motionens samtliga punkter.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:15

En kyrka grundad på nådens tecken

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2016:69, *En kyrka grundad på nådens tecken, inte maktens redskap*. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska ta initiativ till ett brett och djupt samtal om vad kyrkan och kyrkosamfundet är. Utskottet anser att sådana samtal är viktiga för kyrkan att föra. De förutsättningar för samtalet som föreslås av motionären anser utskottet är problematiska och att den process som föreslås inte når en tillräckligt bred grupp. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69, punkt 4.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69, punkt 5.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69, punkt 6.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69, punkt 7.
8. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69, punkt 8.

Motionens förslag

Motion 2016:69 av Fredrik Sidenvall, En kyrka grundad på nådens tecken, inte maktens redskap

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att med anledning av reformationsåret ta initiativ till ett brett och djupt teologiskt och forskningsbaserat samtal om vad Kyrkan och kyrkosamfundet är och bör vara i ljuset av Bibeln och av Martin Luthers framställning om Kyrkans sju kännetecken som återfinns i skriften *Om koncilierna och kyrkan* (1535, WA 50:509–653).
2. Kyrkomötet beslutar att följande frågeställningar bör finnas med i ett sådant samtal:
  - Vilken egenart hade Luthers öppna kyrkosyn i en kontext av alternativa kyrkosyner?
  - Hur har Luthers öppna, teckenbaserade kyrkosyn väglett Svenska kyrkan historiskt?
  - Hur förvaltar vi ”teckenkyrkligheten” idag?
  - Vilka konsekvenser skulle det få för Svenska kyrkans makt och liv om vi idag radikalt skulle återupprätta Martin Luthers öppna kyrkosyn?

3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inbjuda biskopsmötet och Läronämndens ledamöter att delta i arbetet och beslutar att ge biskopsmötet och Läronämnden denna motions innehåll till känna.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att under perioden 2017–2027 äska behövliga medel i budgeten för att bedriva detta projekt så att det blir till nytta för hela Svenska kyrkan.
5. Kyrkomötet beslutar att arbetet redovisas för kyrkomötet första gången 2020 bl.a. i form av seminarier.
6. Kyrkomötet beslutar vidare att material från det arbete som motionen resulterar i, sänds ut till Svenska kyrkans församlingar 2021, för fortsatta reflektion, samtal och respons.
7. Kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen till kyrkomötet 2023 redovisar bärande linjer från hela processen på kyrkans samtliga nivåer.
8. Kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen från och med kyrkomötet 2023 och under en period av fyra år (två mandatperioder bör påverkas) återkommer med skrivelser med anledning av arbetet, allt under bön om att Svenska kyrkan ska framträda allt mer som en autentisk och öppen kristen kyrka.

Bakgrund

Luthers skrift *Von den Konzilien und Kirchen (Om koncilierna och kyrkan)* utkom 1539 och motionen fokuserar på skriftens tredje del om kyrkans väsen (WA 50; 624–643). I skriften syns, liksom i hans övriga skrifter, Luthers lära om åtskillnad mellan andligt och världsligt regemente (tvåregementsläran). När Luther här skriver om kyrkans yttre kännetecken så syftar han på det andliga regementet.

Underlag för samtal om kyrkan

Von den Konzilien und Kirchen är en mycket sen skrift i Luthers produktion, från ett stadium där hoppet om en kyrklig försoning i ett ”fritt allmänt, kristet koncilium” slutligen hade förlorats och den ömsesidiga polemiken blivit stor. Ett nutida samtal om kyrkans väsen skulle även kunna bygga på Luthers tidigare skrifter som i regel har en bredare reformatorisk grund.

Den *Augsburgska bekännelsen (Confessio Augustana)*, som skrevs år 1530 och ingår i våra bekännelseskriterier, utgör en ständigt aktuell utgångspunkt för reflektion om kyrkan från en tid då hopp om kyrklig försoning fortfarande fanns vid liv. Denna text har även haft en viktig funktion i senare tiders ekumeniska reflektioner.

Som sentida kommentar till Augsburgska bekännelsen avsedd för just samtal i Svenska kyrkan, finns exempelvis Carl Axel Aurelius skrift *Hjärtpunkten* (1995).

Ett annat exempel på ett nutida levande samtal om kyrkan som har sin plattform i Augsburgska bekännelsen är skriften *Vår tro som min* (2015) av Cristina Grenholm. I den aktualiseras kyrkan utifrån Augsburgska bekännelsens artikel sju. Den artikeln talar om kyrkan som de heligas samfund i vilket evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas och att detta är grunden för kyrkans sanna enhet. Det däremot inte är nödvändigt med enhetliga former för tillbedjan, enligt artikeln.

Den nationella nivån arbetar kontinuerligt fram underlag för kyrklig självreflektion och några publikationer bör nämnas som exempel på detta. År 2012 publicerades två böcker med uttalat syfte att stimulera samtal i församlingarna om kyrkans identitet. Dessa var *Folkkyrka nu? – samtal om utmaningar och möjligheter*, Urban Claesson (red.), och *Folkkyrkotanken – innehåll och utmaningar: en översikt av studier under 2000-talet* av Jonas Idestrom.

Två andra studier som är avsedda att bidra till svenskkyrklig självreflektion är Jonas Ideströms studie av kyrkans förutsättningar i glesbygd: *Spåren i snön* (2015), och Kristina Helgesson Kjellins studie *En bra plats att vara på* (2016), om Svenska kyrkan i det mångreligiösa samhället.

Inför reformationsåret har lutherska – romersk-katolska enhetskommissionen tagit fram en skrift, *Från konflikt till gemenskap*. Den bygger bland annat på 50 år av ekumeniska samtal. Den innehåller uppmaningar till enhet och respekt för varandra och kommer med viktiga perspektiv på hur man ser på kyrkan ur ett ekumeniskt perspektiv.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:69.

Utskottet tolkar att motionärens intention med motionen är att skapa ett samtal kring kyrkosyn och initiera ett studium om kyrkans väsen. Utskottet anser att ett sådant samtal är viktigt för kyrkan i varje tid. Nu står vi dessutom på tröskeln inför reformationsåret 2017 och utskottet menar att det då bör finnas utrymme för reflektion om kyrkans väsen och om kyrkans ständiga reformation.

I motionen föreslås att man för ett brett och djupt samtal i ljuset av Bibeln och Martin Luthers framställning om Kyrkans sju kännetecken som återfinns i skriften *Om koncilierna och kyrkan*. Utskottet anser att förutsättningarna för samtalet som föreslås i motionen är problematiska. Dels menar utskottet att det inte finns bara en kyrkosyn varken i Bibeln eller hos Luther, dels är utskottet tveksamt till att *Om koncilierna och kyrkan* inte skulle vara den skrift av Luther som vore den mest fruktbara för detta samtal.

Utskottet menar att det vore begränsande för samtalet att utgå ifrån idéer från en enda skrift jämte Bibeln. Det finns andra skrifter bland Luthers stora antal publikationer som också är fruktbara att använda, exempelvis både Luthers lilla och stora katekes som dessutom är kända, använda och har haft mycket större betydelse både i Sverige och i andra länder. I bakgrundstexten nämns ytterligare exempel på underlag som kan användas som grund för samtal om kyrkosyn.

I motionen finns också förslag på hur samtalet ska gå till. Utskottet anser att den process som motionären föreslår inte inkluderar en tillräckligt bred grupp eftersom den kräver för hög teologisk sakkunskap.

Av ovan anförda skäl föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen i sin helhet.

Uppsala den 30 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

KI 2016:15

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Stig Eriksson, Anders Ahl, Jerker Schmidt, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:16

Kyrkans familjerådgivning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:15 om att stärka kyrkans familjerådgivning. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2015 i motionens punkt 1. Utskottet anser att det redan är tydligt att Svenska kyrkans familjerådgivning är ett uttryck för kyrkans diakonala uppdrag. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:15, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:15, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2016:15 av Birgitta Söderfeldt m.fl., Stärk kyrkans familjerådgivning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur familjerådgivning i Svenska kyrkans regi ska kunna bli tillgänglig över hela landet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samband med detta tydliggöra att familjerådgivning i Svenska kyrkans regi är en viktig del av det diakonala uppdraget.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet som finns i motion 2016:15 punkt 1 i Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:17. Kyrkomötet avslog då motion 2014:66.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2016:15 punkt 1 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Det framgår ur *Riktlinjer för Svenska kyrkans familjerådgivning* och i verksamhetsidén som Svenska kyrkans familjerådgivares intresseförening (KYFA) utarbetat att familjerådgivning är ett sätt att manifesteras kyrkans omsorg om människor i samlevnadssvårigheter och livskriser och att det är ett uttryck för det kristna kärleksbudskapet. Utifrån denna utgångspunkt kan Svenska kyrkans familjerådgivning ses både som en uppföljning av de kyrkliga handlingarna och som del av församlingens diakonala grundläggande uppdrag. Med det professionella samtalet som instrument erbjuder familjerådgivningen en trygg plats för reflektion, dialog och terapeutisk bearbetning under sträng sekretess. Familjerådgivarna har förutom terapeutisk kompetens i relationsbearbetning även kunskap i att möta tros- och livsåskådnings-

frågor som kan aktualiseras i relationer. Svenska kyrkans familjerådgivares yrkesförening auktoriserar familjerådgivarna.

Svenska kyrkans familjerådgivning är ett komplement i välfärdssamhällets folkhälsoarbete och öppen för alla, oberoende av religiös eller etnisk tillhörighet och sexuell läggning. Det finns olika skäl till varför människor väljer Svenska kyrkans familjerådgivning. Det kan handla om förtroende för kyrkans verksamhet och att den överensstämmer med den egna grundsynen eller att man önskar stöd i de specifika livsfrågor som handlar om tro eller andra existentiella frågor. Svenska kyrkans familjerådgivning är subventionerad till skillnad från många privata aktörer och finns i september 2016 på 28 orter i Sverige med en eller flera familjerådgivare på varje ställe.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:15.

Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2015 i motionens punkt 1.

Utskottet menar att familjerådgivningen är en av många diakonala uppgifter i församlingarnas verksamhet och varje församling måste utifrån sin omvärldsanalys och förutsättningar prioritera i sin verksamhet. Arbetet med familjerådgivning stöds av den nationella nivån men det är den lokala församlingen och pastoratet som ansvarar för verksamheten.

Som framgår av riktlinjerna för Svenska kyrkans familjerådgivning kan verksamheten ses både som en del av församlingens diakonala uppdrag och en uppföljning av de kyrkliga handlingarna. Detta framgår även i den information som finns i Svenska kyrkans publika information.

Utskottet menar att Svenska kyrkans familjerådgivning gjorts tydlig som en del av kyrkans diakonala uppdrag och att verksamheten inte ytterligare behöver tydliggöras. Av denna anledning föreslår utskottet att motionen avslås i sin helhet.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:17

Funktionsvariationer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:60 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska finna former för att stötta arbetet kring frågor om funktionsvariationer. Då det redan finns policydokument och lagstiftning samt då ett kontinuerligt förbättringsarbete sker i församlingarna inom området, föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:60.

Motionens förslag

Motion 2016:60 av Sofija Pedersen Videke, Funktionsvariationer

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att finna former för att stötta Svenska kyrkans arbete kring frågor om funktionsvariationer.

Bakgrund

Definition och terminologi

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag ansvar att definiera och rekommendera terminologi inom fackområdet vård, omsorg och socialtjänst. Funktionsnedsättning definieras som nedsatt fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Funktionshinder är inte en egenskap hos en individ utan beskriver förhållandet mellan individ och omgivning, dvs. uppstår när en person med funktionsnedsättning möter bristande tillgänglighet eller andra former av barriärer i den omgivande miljön. Funktionshindrad blir man när omgivningen inte är anpassad efter människors behov. Ordet handikapp avråds som synonym till funktionsnedsättning respektive funktionshinder. Vad gäller ordval har normkritiska perspektiv på senare tid lett fram till att ord som funktionsvariation och funkofobi vunnit mark och i den senaste utgåvan av Svenska Akademiens ordlista finns ordet funkofobi med och definieras som fördomar mot personer med funktionsnedsättning.

En kyrka för alla

Svenska kyrkans centrum för handikappfrågor drevs av Diakonistiftelsen Samariterhemmet på uppdrag av kyrkostyrelsen fram till och med år 2009, när centret lades ned. Sedan dess sker inget samordnat nationellt stöd till stift och församlingar vad

gäller frågor om tillgänglighet, bemötande och inkludering av personer med funktionsnedsättning.

Sveriges kristna råd (SKR) har utarbetat ett policydokument kring kyrkornas arbete med frågor om funktionshinder, *En kyrka för alla*, som antogs av SKR:s styrelse 2008. Syftet med policyn är att förmå kyrkor och samfund att genomföra en självkritisk granskning utifrån detta perspektiv. Dokumentet innehåller teologiska utgångspunkter och flera praktiska utmaningar och mål som kyrkorna bakom dokumentet förbundit sig att sträva efter. Svenska kyrkan finns representerad i SKR:s arbetsgrupp för frågor som rör funktionsnedsättningar genom en stiftsmedarbetare och deras arbete sker i nära samverkan med *Föreningen Furuboda*. På regelbunden basis anordnar arbetsgruppen nordiska mötesplatser för kyrkornas medarbetare i frågor som rör funktionsnedsättning. I september 2017 planeras en nordisk nätverkskonferens i Sverige med temat *Gåvan att finnas till*, som utgår från Kyrkornas världsråds dokument *The gift of being called to be a Church of all and for all*. Den nationella nivån kommer att ge ekonomiskt stöd till denna konferens som beräknas samla cirka 30 deltagare från Norden.

I arbetet med Svenska kyrkans nya webbplats har det varit viktigt att skapa en webbplats som är tillgänglig för de allra flesta. Man har följt de internationella riktlinjerna WCAG 2.0, nivå AA som offentlig sektor rekommenderas att följa och under arbetet anlätades en tillgänglighetsexpert. Det finns redaktionella riktlinjer som ger råd om hur man skriver och använder bilder för bättre tillgänglighet vilket samtliga redaktörer i organisationen har tillgång till. En användarundersökning av webbplatsen är inplanerad 2017 och ambitionen är att också göra en uppföljningsundersökning som blir en test av tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Tillgänglighet i konfirmandarbetet

En särskild utvecklingssatsning har genomförts inom konfirmandarbetet sedan början av 2000-talet då bl.a. längre fortbildningar för stiftsanställda och konfirmandledare initierades från nationell nivå för att öka kompetensen bland medarbetare. Fortbildningarna har främst varit inriktade på neuropsykiatriska funktionshinder. Frågor om tillgänglighet, bemötande och inkludering har fokuserats och stor vikt har lagts på förhållningssätt, konkreta arbetsmetoder och pedagogik som inte stänger ute de tonåringar som är i behov av anpassad verksamhet. Svenska kyrkan har samverkat med *Ågrenska stiftelsen* i Göteborg och Sensus studieförbund i detta fleråriga arbete, som de senaste åren även omfattat stiftsansvariga för övrig barn- och ungdomsverksamhet. I flera stift finns det idag någon medarbetare med ett specifikt ansvar att ge råd till föräldrar och presumtiva konfirmander i stiftet och hänvisning till lämplig konfirmandgrupp. De har även ansvar för att stödja arbetet med konfirmander i behov av särskilt stöd. Flera stift erbjuder egna kompetenshöjande insatser för medarbetare i konfirmand- och ungdomsarbetet.

Stöd till arbete på teckenspråk

Inom ramen för det nationella utvecklingsarbetet för en flerspråkig kyrka pågår ett strategiskt och systematiskt arbete för dövas och hörselskadades rättigheter. Åtgärderna syftar till att ge Svenska kyrkans medarbetare kunskap och verktyg i sitt arbete och stöd till enskilda personer. Det bedrivs också ett påverkansarbete inom teckenspråksområdet, exempelvis lämnade kyrkostyrelsen i maj 2016 ett remissvar till Socialdepartementet på promemorian *Tolktjänst för vardagstolkning* med synpunkter på hur förslaget skulle behöva revideras.

Svenska kyrkan är medlem i IVSS-Churcheare, the international federation for Pastoral Care among Hard of Hearing, en internationell kristen organisation som erbjuder mötesplatser för människor med hörselnedsättning för att dela erfarenheter och finna vägar att agera tillsammans och påverka kyrkor och samhället i stort för sina rättigheter.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om tillgänglighet har behandlats i kyrkomötet ett antal gånger. I Ekonomi- och egendomsutskottet har ärendena haft tonvikt på frågor om tillgänglighet till kyrkans kyrkorum och andra lokaler, EE 2014:3 *Tillgänglighet i kyrkor och andra lokaler*, EE 2014:10 *Kyrkoantikvarisk ersättning* samt EE 2015:4 *Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler*. I Kyrkolivsutskottet har frågan om tillgänglighet haft ett bredare anslag. I Kyrkolivsutskottets betänkande 2013:4 *Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland* behandlades motion 2013:31 i vilken det föreslogs att en plan för Svenska kyrkans arbete med ökad tillgänglighet skulle tas fram. Utskottet menade att dokumentet *En kyrka för alla* motsvarar behovet och att den lagstiftning som finns inom området är ett stöd i församlingarnas arbete liksom de övriga organisationer som finns att luta sig emot i arbetet. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:60.

Svenska kyrkan ska vara tillgänglig för alla människor och kyrkans medarbetare har i sitt uppdrag att möta människor med olika egenskaper. Det är därför angeläget att hålla mångfalds- bemötande- och tillgänglighetsfrågorna levande i församlingarna. Det är mycket viktigt att församlingarna inser vikten av hjälpmedel vid bl. a. hörselnedsättning. Utskottet vill betona frågan om biskopsvisitationernas betydelse inom detta område, då visitationerna kan vara ett värdefullt instrument för att aktualisera tillgänglighetsfrågor och bemötande.

Utskottet menar att det policydokument som utarbetats, *En kyrka för alla*, innehåller utgångspunkter och utmaningar som vid användning kan främja arbetet lokalt. Utskottet har också intrycket av att församlingar och stift kontinuerligt förbättrar och utvecklar området tillgänglighet och bemötande, med hjälp av den lagstiftning som finns på området. Av dessa anledningar föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 29 september 2016

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Patrik Linde, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi vill reservera oss i beslutet till förmån för motionen 2016:60.

Motionären menar *alla* med något funktionshinder och inte enbart personer med rörelsehinder och/eller hörselnedsättning. Problemet är så mycket mer. Hur möter *vi* den enskilde som har ett utåtagerande beteende? Har *vi* då kunskapen att möta henne/honom som kyrkobesökare? Kyrkan ska ju vara en öppen och välkomnande kyrka för alla.

Därför reserverar vi oss till förmån för bifall till motion 2016:60.

Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson och Marie Nielsén